

Coșul minim de consum lunar pentru un trai decent pentru populația României

ȘTEFAN GUGA (Syndex), ADINA MIHĂILESCU (ICCV), MARCEL SPATARI (Syndex)
Septembrie 2018

- Raportul stabilește cu un nivel ridicat de precizie costul unui trai minim decent în momentul de față în România. Acesta poate servi drept instrument în elaborarea politicilor sociale și de salarizare ale autorităților publice și oferă o bază solidă de fundamentare a negocierilor colective.
- Coșul minim de consum pentru un trai decent este un concept inerent normativ, în alcătuirea căruia nu s-a urmărit identificarea comportamentului actual de consum al populației, ci mai degrabă evaluarea nevoilor reale ale oamenilor. Raportul prezintă în detaliu metodologia de calcul a valorii unui asemenea coș, în baza unei familii de referință de doi adulți salariați și doi copii, din mediul urban.
- Structura coșului minim de consum pentru un trai decent cuprinde 11 capitole, de la alimentație până la fondul de economii al familiei, însumând în total 226 de itemi. Conținutul coșului a fost stabilit prin coroborarea mai multor surse de informații: interviuri de grup reprezentative ai populației țintă, interviuri cu experți, standarde internaționale, cercetări de piață. Cercetarea de teren a fost realizată în perioada iulie–septembrie 2018, în cinci dintre cele mai dinamice orașe din România din punct de vedere economic și demografic.
- Raportul prezintă și o metodă de actualizare periodică a valorii coșului. Sub asumția că nevoile de consum sunt relativ stabile pe termen scurt și mediu, vom putea astfel observa evoluția în timp a costului unui trai minim decent în România.

Cuprins

Partea 1.	Necesitatea studiului, metodologia și parametrii de referință ai cercetării	3
1.1	Trai decent, trai minim decent și conceptul de coș de consum	3
1.2	Modele anterioare ale coșului minim de consum în România	4
1.3	Metodologia definirii coșului minim de consum pentru un trai decent	5
1.4	Ce înseamnă trai decent?	7
Partea 2.	Calculul valorii coșului minim de consum pentru un trai decent	9
Capitolul 1.	Alimentație	9
Capitolul 2.	Îmbrăcăminte și încălțăminte	15
Capitolul 3.	Locuința	17
Capitolul 4.	Dotarea locuinței	22
Capitolul 5.	Cheltuieli cu locuința	25
Capitolul 6.	Produse de uz casnic și igienă personală	26
Capitolul 7.	Servicii	29
Capitolul 8.	Educație și cultură	30
Capitolul 9.	Îngrijirea sănătății	32
Capitolul 10.	Recreere și vacanță	33
Capitolul 11.	Fondul de economii al familiei	34
Partea 3.	Actualizarea periodică a valorii coșului minim de consum pentru un trai decent	35
ANEXĂ.	Calcularea valorii coșului minim de consum pentru un trai decent pentru alte familii decât cea de referință	42

Partea 1. Necesitatea studiului, metodologia și parametrii de referință ai cercetării

1.1. Trai decent, trai minim decent și conceptul de coș de consum

În perioada iulie-septembrie 2018, Syndex România și Institutul de Cercetare a Calității Vieții au derulat o cercetare la nivel național pentru fundamentarea **unui coș minim de consum pentru un trai decent pentru populația României**. Rezultatele acestei cercetări ar trebui să constituie o nouă etapă în discuția despre resursele necesare pentru traiul populației în România, nu atât datorită reinnoirii conceptului mai vechi de coș minim de consum, cât mai ales datorită sublinierii explicite a noțiunii de nivel de trai decent și a cheltuielilor care trebuie acoperite pentru ca populația României să își poată asigura un asemenea nivel de trai.

Ideea unui coș minim de consum pentru un trai decent presupune alcătuirea unui set de cheltuieli periodice necesare pentru îndeplinirea unor nevoi de bază pentru o familie cu o structură dată. Pe lângă nevoile imediat necesare supraviețuirii – adăpost, alimentație – coșul minim pentru un trai decent acoperă o serie cuprinzătoare de nevoi curente cum ar fi îmbrăcămintea, igiena personală, educația, îngrijirea sănătății, transportul, comunicațiile, recreerea, precum și eventualele cheltuieli neprevăzute (evenimente familiale, probleme de sănătate etc.).

Traiul decent se deosebește de ideea de subzistență (cea la care implicit face referință în

mod tradițional „consumul minim”) atât prin numărul și tipul nevoilor care trebuie acoperite, cât și prin gradul în care acestea sunt acoperite (de exemplu, o locuință decentă trebuie să îndeplinească niște condiții suplimentare, pe lângă oferirea de adăpost). Standardul de decență are deci atât o dimensiune cantitativă, cât și una calitativă. El poate diferi de la un context social la altul – de la o țară la alta sau de la o regiune la alta, spre exemplu – având în mod necesar nu numai o componentă obiectivă (nevoile biologice și sociale generale existente la un moment dat într-un context social dat), ci și o componentă subiectivă (percepția oamenilor asupra ideii de trai decent). Din moment ce stilul de viață influențează în mod decisiv această componentă subiectivă, este de așteptat ca percepția standardului de decență să fie corelată cu inegalitățile de venit și de statut social: cu cât veniturile și statutul social cresc, cu atât standardul de decență va fi mai ridicat.

Această observație ridică o problemă fundamentală: dacă nevoile diferă în mod semnificativ în funcție de venituri și statut, cum putem ajunge la o definiție universală a standardului de decență și a coșului de consum atașat acestuia într-o țară ca România, unde inegalitățile sociale sunt relativ ridicate? Soluția este de a stabili nu un standard pentru un trai decent ca atare, ci pentru un trai *minim* decent, acceptabil în percepția persoanelor și a familiilor cu venituri mici.¹ Altfel spus, standardul de trai minim decent trebuie să se apropie pe cât posibil de componenta obiectivă menționată mai sus – și anume, trebuie să acopere nevoile biologice și sociale generale de la un moment dat, chiar dacă pentru anumite categorii sociale acest standard va părea insuficient.

Așadar, un coș minim de consum pentru un trai decent cuprinde totalitatea cheltuielilor necesare pentru acoperirea nevoilor biologice și sociale generale existente la un moment dat. În mod obișnuit, nevoile sunt definite la nivelul familiei, și nu la nivel individual.² Trebuie subliniat că acoperirea acestor cheltuieli nu este singura condiție necesară asigurării unui trai decent, coșul de consum neincluzând unele elemente esențiale în acest sens, precum condițiile de muncă sau

1. Desigur, veniturile nu trebuie să fie atât de mici încât din punct de vedere subiectiv chestiunea subzistenței să devină mai urgentă decât cea a traiului decent. Ca regulă generală, prin „venituri mici” vom înțelege deci „venituri sub medie” și, chiar mai mult, „venituri salariale sub medie”, din moment ce veniturile neregulate din activități pe cont propriu ridică mai degrabă problema subzistenței decât pe cea a traiului decent.

2. Richard Ankler și Martha Ankler, *Living wages around the world*, Cheltenham, Edward Elgar, 2017, p.8. Chiar dacă este posibil să definim un coș de consum individual, acesta nu ar corespunde decât cel mult parțial realității, din moment ce cea mai mare parte a cheltuielilor sunt planificate și împărțite în familie. Efectul de scară duce la micșorarea în medie a cheltuielilor pe membru de familie.

echilibrul dintre viața profesională și cea personală. De asemenea, în alcătuirea coșului de consum trebuie ținut cont de faptul că serviciile publice pot acoperi o parte importantă din nevoile pentru un trai decent (îngrijirea sănătății, educația, transportul ș.a.), valoarea finală a coșului putând însă varia semnificativ în funcție de calitatea acestor servicii.³ Coșul minim de consum pentru un trai decent trebuie să fie suficient de cuprinzător încât să *acopere în mod realist totalitatea cheltuielilor directe ale unei familii necesare pentru asigurarea unui trai minim decent, așa cum este înțeles acesta la un moment dat.*⁴

1.2. Modele anterioare ale coșului minim de consum în România

Conceptul de coș minim de consum a fost introdus pentru prima oară în legislația din România prin Ordonanța de urgență nr. 217/2000, cu scopul de a servi drept „element esențial de fundamentare a salariului de bază minim pe economie, a politicii salariale și a altor politici în domeniul social”. Neactualizat din toamna lui 2003, coșul minim de consum nu se baza în mod explicit nici pe nevoile pentru un trai minim decent, nici pe cele pentru subzistență, structura acestuia (alimentele reprezentau 51,3% din valoarea totală) indicând totuși că aveam mai degrabă de-a face cu

cele din urmă. De altfel, acest coș nu includea o serie de cheltuieli elementare, cum ar fi cele cu dotarea locuinței, igiena personală, educația copiilor ș.a.

Până la momentul adoptării OUG nr. 217/2000, Institutul de Cercetare a Calității Vieții avea deja o experiență îndelungată în definirea coșului minim de consum. Începând cu prima jumătate a anilor 1990, cercetătorii ICCV au structurat și calculat valoarea a două coșuri minime de consum: pentru subzistență și pentru un trai decent.⁵ Coșul minim pentru subzistență acoperea nevoile cele mai elementare (alimentele constituiau 67% din acest coș), în timp ce coșul minim pentru un trai decent includea cheltuieli suplimentare (alimentele reprezentând totuși 48% din valoarea totală). Nivelul de trai decent estimat de ICCV cuprinde cheltuieli pentru alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință, servicii (culturale, poștă, telecomunicații), la care se adaugă cheltuieli cu educația și formarea profesională ce favorizează dezvoltarea și participarea individului și a familiei în societate. La fel ca în cazul coșului din OUG nr. 217/2000, comparațiile cu practicile din alte țări au arătat anumite neajunsuri: luarea în calcul a celor mai mici prețuri, fără a ține cont de diferențele uneori importante de calitate a produselor; durata de utilizare a hainelor necorespunzătoare realității; absența cheltuielilor medicale, cu excepția celor cu medicamentele; absența cheltuielilor ce țin de îngrijirea copiilor etc.⁶ În plus, structura celor două coșuri ale ICCV a rămas practic neschimbată de la jumătatea anilor 2000, actualizările periodice vizând strict valorile coșurilor.⁷ Indiferent ce neajunsuri aveau sau nu aceste coșuri, perioada îndepărtată în care ele au fost elaborate face ca orice revenire în atenția publică a chestiunii coșului minim de consum să trebuiască să se bazeze pe o reevaluare de la zero a structurii acestuia, și nu doar pe o actualizare valorică.

Un alt coș de consum a rezultat din includerea României într-un proiect pilot de cercetare asupra bugetelor de referință ale familiilor la nivel european.⁸ Bugetele de referință reprezintă „coșuri ilustrative de bunuri și servicii, corespunzătoare unui anumit nivel de trai”, în acest caz fiind vorba

3. Spre exemplu, educația poate fi gratuită conform legii, însă o calitate slabă a serviciilor publice de învățământ duce la creșterea cheltuielilor care trebuie acoperite în mod direct de familii pentru acoperirea acestei categorii de nevoi. Din acest punct de vedere, alcătuirea coșului de consum pentru un trai minim decent trebuie să țină cont de astfel de realități, și nu de cum ar trebui să arate situația în teorie.

4. Pentru că vorbim de cheltuieli directe, orice corelare a valorii coșului de consum cu veniturile populației trebuie să țină cont de valorile nete ale acestor venituri, și nu de cele brute.

5. Vezi Adina Mihăilescu, „Metodologia de calcul a minimului de trai decent și de subzistență”, Calitatea vieții, XII, nr. 1-4, p. 49-72.

6. Pentru o comparație critică între coșurile calculate anterior în România și standardul de venit minim din Marea Britanie, vezi CES România, Coșul minim: instrument viabil în stabilirea salariului minim național și al politicilor sociale în România?, Consiliul Economic și Social, 2014, p. 36-38.

7. Despre demersurile întreprinse până în 2005, vezi Adina Mihăilescu, „Coșul de consum al populației corespunzător minimului de trai decent și de subzistență”, Revista Inovația Socială, vol. 2, nr. 1, 2010, p. 29-45.

8. Vezi Comisia Europeană, The development of a methodology for comparable reference budgets in Europe – Final report of the pilot project, Octombrie 2015. Alte detalii despre acest proiect pot fi găsite online, la adresa <http://www.referencebudgets.eu/>.

de nivelul minim necesar pentru asigurarea unei „participări sociale adecvate”⁹ – o definiție alternativă a noțiunii de nivel de trai minim decent. Pe lângă metodologia de cercetare, proiectul a rezultat în alcătuirea de coșuri alimentare pentru 26 țări membre UE și de coșuri pentru locuință, îngrijirea sănătății și igienă personală pentru doar 10 țări membre. În cazul României, rezultatele au inclus doar coșul alimentar.¹⁰

Metodologia proiectului Comisiei Europene a inclus colectarea de informații din mai multe surse: interviuri de grup cu membri ai populațiilor țintă, interviuri cu experți și cercetări de piață (inclusiv colectarea de prețuri)¹¹. Interviurile de grup reprezintă o adăugire importantă față de metodologiile normative folosite pentru definirea coșurilor anterioare în România, metodologii care se bazau strict pe consultarea experților și pe judecata cercetătorilor. Drept urmare, coșurile rezultate tindeau să subestimeze nevoile reale ale populațiilor țintă – subestimarea nevoilor alimentare¹², supraestimarea duratei de utilizare a hainelor¹³ etc. Pentru a remedia acest neajuns, cercetarea întreprinsă sub egida Comisiei Europene a inclus patru interviuri de grup realizate în București; recrutarea participanților a vizat persoane cu situații socio-economice diverse, urmărindu-se de asemenea și diversitatea de gen și de situație familială. Așadar, scopul cercetării a fost nu atât un coș minim de consum pentru un

trai decent așa cum este acesta definit în secțiunea anterioară, ci mai degrabă atingerea unui consens general în rândul populației. Spre deosebire de această idee a consensului general, cercetarea de față și-a propus pe cât posibil să facă abstracție de înțelegerea diferită a standardelor de trai decent în funcție de statutul socio-economic al oamenilor prin stabilirea de la bun început a unei populații țintă compuse din persoane cu venituri salariale sub medie. Evităm astfel de la bun început tendința opusă, de supraestimare a nevoilor, care este oarecum vizibilă în cazul coșului alimentar publicat de Comisia Europeană.¹⁴

În afara acestor demersuri, nu a existat nicio altă tentativă sistematică de definire a unui coș de consum relevant la nivel național, chiar dacă estimări ale valorii unui asemenea coș mai există, fie pentru toată țara (cum este cea publicată de WageIndicator Foundation), fie pentru salariații dintr-un anumit sector de activitate (în special în industria textilă).¹⁵ Acestea sunt însă estimări sporadice și vagi, metodologia din spate fiind neclară. Pe lângă cercetările la nivel național, există demersuri și la nivel sectorial sau local. Cabinetul de expertiză Syndex a elaborat o metodologie proprie de evaluare a nivelului de trai al salariaților din perspectiva standardelor de viață decentă așa cum sunt ele acceptate în contextul concret al unei regiuni sau ale unei întreprinderi.¹⁶ Metodologia Syndex include atât consultarea salariaților (interviuri de grup și individuale, sondaje bazate pe chestionare), cât și consultarea experților și cercetarea de piață pentru colectarea prețurilor. Chiar dacă scopul acestei metodologii este de a obține o evaluare cât mai adaptată unui context concret cât mai circumscris din punct de vedere geografic și social, principiile unei cercetări la nivel național sunt aceleași.

1.3. Metodologia definirii coșului minim de consum pentru un trai decent

Pentru elaborarea coșului minim de consum pentru un trai decent, am ținut cont de metodologiile și rezultatele tuturor cercetărilor menționate mai sus.

9. Ibid., p.14.

10. Vezi Comisia Europeană, *The Romanian Food Basket*, 2015.

11. Vezi Comisia Europeană, *Proposal for a method for comparable reference budgets in Europe*, Aprilie 2015.

12. Florina Pop și Cristina Raț, „The Food Basket in 2015 Romania”, 2 iunie 2015, disponibil online la adresa: http://www.referencebudgets.eu/budgets/images/Conference2015/rat_ro_20150602.pdf.

13. CES România, *Coșul minim: instrument viabil în stabilirea salariului minim național și al politicilor sociale în România?*, Consiliul Economic și Social, 2014, p. 36-38.

14. Bugetul alimentar pentru calculat pentru o familie de doi adulți și doi copii era de 578 de euro în 2015. Vezi Comisia Europeană, *The Romanian Food Basket*, 2015. Trebuie remarcat că participanții la interviurile de grup din România au avut un statut socio-economic peste medie. Vezi Comisia Europeană, *The development of a methodology for comparable reference budgets in Europe – Final report of the pilot project*, Octombrie 2015, p. 58.

15. Despre aceste estimări, vezi Ștefan Guga, Marcel Spatar și Diana Chelaru, *Situația salariaților din România. Studiu anual*, ediția a 6-a, Syndex România, p. 78-80.

16. Despre cercetările Syndex, vezi Ibid.

Cercetarea care a stat la baza definiției coșului minim de consum pentru un trai decent pentru populația României a cuprins următoarele etape:

- Definirea parametrilor de referință: alcătuirea familiei, nivelul de venituri, mediul socio-economic, perioada de calcul a costurilor;
- Analiza modelelor preexistente de coș de consum și a metodologiilor utilizate, la nivel național și european;
- Cercetarea de teren, care a cuprins interviuri de grup cu salariați ale căror familii se încadrează în parametrii de referință și interviuri individuale cu experți (nutriționiști, medici, cadre didactice);
- Coroborarea rezultatelor cercetării de teren cu standardele existente la nivel național și european;
- Definirea unei structuri a coșului de consum, în baza cercetării efectuate și a studiilor preexistente;
- Definirea cantităților de produse și servicii pentru familia de referință pentru perioada de referință;
- Cercetarea de piață pentru colectarea prețurilor la produsele și serviciile incluse în coș;
- Calculul valorii coșului minim de consum pentru un trai decent pe baza parametrilor identificați la etapele precedente;
- Propunerea unei metodologii de actualizare periodică a valorilor coșului minim de consum pentru un trai decent pentru populația României, pe produse sau capitole de cheltuieli.

Parametrii de referință

Conform standardelor internaționale, coșul minim de consum pentru un trai decent este estimat în valoare lunară pentru nevoile unei familii de doi adulți și doi copii.¹⁷ Am presupus că familia locuiește în mediul urban, că adulții sunt ambii

17. Valoarea totală a coșului de consum este calculată pentru familia de referință. În cazul în care se dorește calcularea unei valori pentru familii de altă dimensiune, se poate folosi metoda prezentată în anexă.

18. Pentru unele categorii de cheltuieli, precum cele de igienă personală, s-a considerat că persoana de 12-14 ani este de sex masculin iar persoana de 8-10 ani este de sex feminin.

salariați cu venituri sub medie și vârstele cuprinse între 35 și 45 de ani. De asemenea, am presupus că unul dintre copii are vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani și celălalt între 8 și 10 ani.¹⁸

Interviurile de grup

Pentru fundamentarea conținutului coșului minim de consum pentru un trai decent am realizat câte patru interviuri de grup în cinci orașe mari ale României: Brașov, Cluj, Constanța, Iași, Timișoara. Am ales orașele cele mai mari și cele mai dinamice din punct de vedere economic și demografic, cu excepția Bucureștiului unde prețurile și veniturile sunt semnificativ peste media națională. Aceste orașe concentrează din ce în ce mai multă activitate economică și din ce în ce mai mulți salariați, ducând în ultimii ani la creșterea accentuată a inegalităților interregionale. Scopul acestei selecții este de a defini un coș minim de consum pentru un trai decent așa cum este înțeles acesta în zonele dinamice, rezultatul putând servi drept etalon pentru reducerea inegalităților socioeconomice și convergența interregională.

La interviurile de grup au participat câte 8-12 salariați din mai multe sectoare de activitate: administrație publică, învățământ, servicii publice, comerț, industrie, IT, bănci. În fiecare oraș, am avut în vedere realizarea a 3 interviuri de grup cu salariați cu venituri sub medie și un interviu de control, cu salariați cu venituri peste medie. Temele de discuție au inclus definiția traiului decent, principalele categorii de cheltuieli pe care le au familiile participanților, nivelul necesar de acces la bunuri și servicii pentru atingerea unui nivel de trai decent, precum și calitatea necesară a acestor bunuri și servicii. Pe parcursul interviurilor participanții au fost rugați să completeze patru chestionare pentru estimarea valorilor cantitative pentru un consum decent la categoriile: produse alimentare, produse de uz casnic și igienă personală, haine și îmbrăcăminte, servicii. Chestionarele au propus liste de produse și servicii preliminare, bazate pe rezultatele cercetărilor anterioare ale cabinetului Syndex și ale ICCV, dar au oferit respondenților și posibilitatea de a introduce alte produse și servicii considerate necesare pentru asigurarea unui trai decent.

Participanții au completat chestionarele în perechi, ca exercițiu în cadrul interviului de grup, conținutul și completarea acestora servind ca bază pentru discuțiile ulterioare.

Analiza rezultatelor cercetării de teren

Interviurile de grup au constituit o sursă primară de informații pentru estimarea conținutului și a valorii coșului minim de consum. Rezultatele obținute în urma acestora au fost verificate cu experți (în special la capitolele alimentație și sănătate), coroborate cu standarde internaționale (la capitolele alimentație, produse de uz casnic și igienă personală, sănătate), cu rezultatele unor cercetări recente din România (la capitolul educație și cultură) și, acolo unde a fost posibil, corelate cu nevoile obiective estimate de echipa de cercetare (la capitole precum locuința, dotarea locuinței, cheltuieli cu locuința).

Structura coșului minim de consum pentru un trai decent

Structura coșului minim de consum pentru un trai decent rezultată din cercetare cuprinde 11 capitole: (1) alimentație, (2) îmbrăcăminte și încălțăminte, (3) locuință, (4) dotarea locuinței, (5) cheltuieli cu locuința, (6) produse de uz casnic și igienă personală, (7) servicii, (8) educație și cultură, (9) sănătate, (10) recreere și vacanță, (11) fondul de economii al familiei. În total, aceste capitole conțin un număr de 226 de itemi. Structura detaliată a fiecărui capitol este prezentată în Partea a 2-a a acestui raport.

Definirea cantităților de produse din coșul minim de consum pentru un trai decent

Modalitatea prin care s-a ajuns la cantitățile de produse și servicii din coșul definit de prezenta cercetare este detaliată pentru fiecare capitol de cheltuieli în Partea a 2-a a acestui raport.

Colectarea prețurilor pentru calculul valorii coșului minim de consum pentru un trai decent

La colectarea prețurilor pentru produsele de referință s-a ținut cont de interviurile de grup în

cea ce privește calitatea minim acceptabilă a produselor și serviciilor. S-au colectat cele mai mici prețuri pentru produsele și serviciile considerate suficient de calitative.

Pentru produsele alimentare, produsele de uz casnic și de igienă personală au fost colectate prețuri din cele cinci orașe în care au fost realizate interviurile: Brașov, Cluj, Constanța, Iași, Timișoara. În fiecare oraș au fost colectate câte două seturi de prețuri: unul din supermarket și unul de la piață. Pentru unele produse și servicii (locuință, transport, activități culturale etc.) s-a ținut de asemenea cont de prețurile din cele cinci orașe. Pentru alte produse și servicii s-au utilizat medii naționale, estimări ale participanților la interviurile de grup, recomandări reieșite din cercetări anterioare (în special în ceea ce privește capitolele forfetare cum sunt cheltuielile diverse din timpul vacanței, fondul de economii etc.). Metoda utilizată pentru identificarea prețurilor considerate la calculul coșului minim de consum pentru un trai decent este explicată pentru fiecare capitol de cheltuieli în Partea a 2-a a acestui raport.

Actualizarea periodică a coșului minim de consum pentru un trai decent

Actualizarea periodică a coșului minim de consum pentru un trai decent se va face utilizând indicii de prețuri calculați de Institutul Național de Statistică, acolo unde este posibil. Indicii de prețuri care vor fi considerați în acest sens sunt prezentați în Partea a 3-a a acestui raport. Pentru categoriile de cheltuieli pentru care INS nu calculează indici de prețuri, am explicat metode separate de actualizare.

1.4. Ce înseamnă trai decent?

La un nivel general, am definit traiul minim decent ca situația în care nevoile biologice și sociale generale la un moment dat sunt acoperite. Mai concret, în baza interviurilor de grup și a definițiilor date de cercetările de referință la nivel european, traiul decent poate fi descris ca fiind o situație în care o familie:

- își poate permite o alimentație echilibrată, sănătoasă, fără a face compromisuri la calitatea produselor;
- își poate procura haine și încălțăminte noi din magazine de specialitate și își poate reînnoi garderoba ținând cont de uzură;
- dispune de o locuință care oferă adăpost și siguranță și care permite un anumit grad de intimitate și autonomie membrilor familiei, este mobilată și echipată cu aparate electrocasnice de calitate, în stare bună de funcționare;
- își poate plăti fără dificultăți facturile curente (întreținere, energie, apă, telefon etc.);
- poate întreține locuința și are suficiente mijloace pentru a-și procura produse de igienă personală suficiente pentru un trai sănătos, condiție necesară pentru confortul psihologic și pentru viața socială a individului;
- îi poate asigura fiecărui membru un nivel adecvat de îngrijire a sănătății, lucru care depinde de servicii medicale preventive care pot sau nu să fie acoperite de sistemele publice de asigurări sociale;
- poate oferi copiilor condiții bune pentru dezvoltarea cognitivă, emoțională, socială și fizică, acestea depinzând atât de calitatea educației formale, cât și de participarea la activități extra-școlare adecvate vârstei și așteptărilor acestora;
- poate oferi membrilor săi posibilitatea de a se recrea și de a-și petrece timpul liber împreună în afara casei (ieșire la cafenea, la cinema, la muzeu etc.), precum și posibilitatea de a merge în vacanță măcar o dată pe an;
- poate asigura membrilor săi mijloacele de mobilitate și comunicare necesare pentru o participare activă la viața comunității;
- poate permite adulților să beneficieze de formare pe tot parcursul vieții, de activități sociale, culturale, artistice sau sportive dedicate lor;
- își poate constitui un fond de economii pentru a putea procura bunuri scumpe de lungă folosință (de exemplu, avansul la procurarea locuinței) sau pentru a acoperi cheltuieli extraordinare ocazionale sau neprevăzute, inclusiv pentru a avea posibilitatea de a-și ajuta apropiații în caz de nevoie.

Partea 2. Calculul valorii coșului minim de consum pentru un trai decent

În urma cercetării realizate în perioada iulie–septembrie 2018, pe baza prețurilor colectate în perioada 10-14 septembrie 2018, s-a stabilit că valoarea coșului de consum pentru un trai decent pentru familia de referință este de 6762 lei pe lună.

În Tabelul A sunt prezentate valorile în lei ale celor 11 capitole de cheltuieli care constituie coșul minim de consum pentru un trai decent pentru familia de referință. În capitolele acestei părți va fi explicată detaliat structura fiecărui capitol de cheltuieli, metodologia utilizată pentru definirea cantităților de produse și servicii din coș, precum și metoda utilizată pentru colectarea prețurilor.

Tabelul A. Coșul minim de consum lunar pentru un trai decent, septembrie 2018

Capitol de cheltuieli	lei/lună
(1) Alimentație	1405
(2) Îmbrăcăminte și încălțăminte	651
(3) Locuința	1781
(4) Dotarea locuinței	220
(5) Cheltuieli cu locuința	477
(6) Produse de uz casnic și igienă personală	238
(7) Servicii	488
(8) Educație și cultură	546
(9) Îngrijirea sănătății	107
(10) Recreere și vacanță	234
(11) Fondul de economii al familiei	615
TOTAL	6762

Calculule pot fi realizate și pentru gospodării de alte dimensiuni decât familia de referință, folosind metoda de calcul prezentată în anexă.¹⁹ Astfel, valoarea coșului minim de consum pentru un trai

19. Trebuie menționat că astfel de calcule sunt în mod automat mai puțin precise decât rezultatul calculului valorii coșului pentru familia de referință.

20. Pe subiectele legate de sănătatea alimentară au fost intervievați experți de la Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Bioresurse Alimentare și nutriționiști din cabinete private.

decent pentru o familie de doi adulți și un copil este de **5551 lei pe lună**, pentru o familie de doi adulți fără copii este de **4146 lei pe lună**, iar coșul minim pentru un trai decent pentru o persoană adultă este de **2552 lei pe lună**.

Capitolul 1. Alimentație

Bugetul pentru alimentație acoperă necesarul lunar de alimente și băuturi pentru un consum echilibrat și sănătos al familiei de referință.

1.1. Elaborarea coșului alimentar pentru un trai minim decent

Pentru elaborarea conținutului coșului alimentar minim decent pentru familia de referință au fost utilizate trei surse de informații: interviurile de grup, structura coșurilor alimentare anterioare elaborate în România și interviuri cu experți nutriționiști.²⁰

Trei premise principale au fost avute în vedere pentru formularea coșului minim de consum alimentar pentru un trai decent:

- Valoarea energetică a coșului alimentar trebuie să fie adecvată pentru o familie formată din doi adulți, de 35-45 ani, și doi copii, de 12-14 ani și respectiv 8-10 ani. Din aprecierile experților nutriționiști, o persoană adultă de sex masculin care desfășoară activități fizice și intelectuale normale are nevoie de un minim de 2700 calorii pe zi. A doua persoană adultă din gospodărie, de sex feminin, are nevoie de cel puțin 2200 calorii pe zi. Pentru un copil de vârsta de 12-14 ani (băiat) consumul de calorii este de în jur de 1800 pe zi, iar pentru un copil de 8-10 ani (fată) de 1350 calorii pe zi. Am considerat astfel un consum necesar de 8050 calorii pe zi pentru toată familia.
- Conținutul nutritiv al coșului alimentar (raportul dintre proteine, lipide și glucide) trebuie să fie corespunzător standardelor acceptate de nutriționiști și de Organizația Mondială a Sănătății. În acest sens, am utilizat valorile menționate în cercetarea OMS

„Programarea lineară pentru construirea unei diete alimentare: coșul de consum în România”,²¹ publicată în 2016, adaptate la comportamentul alimentar al familiilor incluse în cercetare.

- De asemenea, am considerat necesar ca în compoziția coșului minim să fie incluse produse alimentare cât mai variate, ușor accesibile în comerț.

Pe lângă informațiile colectate în interviurile de grup, a fost analizată valoarea energetică și nutritivă a două coșuri alimentare preexistente: coșul minim de consum lunar introdus de OUG nr. 217/2000 (valorile cantitative) și „Coșul Național de Alimentație Sănătoasă”, calculat de biroul OMS România în 2015.²² Câteva concluzii interesante au reieșit din analiza coșurilor minime anterioare:

- Ambele coșuri sunt bazate pe o structură nutritivă foarte asemănătoare: 17% proteine, 14% lipide, 62-63% carbohidrați și 6-7% fibre.
- Ambele coșuri sunt subdimensionate în raport cu necesarul de calorii pentru familia de referință considerată pentru această cercetare. Astfel, coșul minim de consum lunar al OUG nr. 217/2000 acoperă în jur de 7700 kcal pe zi, iar coșul OMS doar în jur de 6300 kcal pe zi.²³
- Ambele coșuri sunt subdimensionate la categoria „fructe”: în coșul minim de consum lunar al OUG nr. 217/2000 acestea reprezintă doar 3% din total, iar în coșul calculat de OMS acestea lipsesc, fiind înlocuite cu cantități suplimentare de legume, considerate echivalente.

21. Organizația Internațională a Sănătății, *Linear programming to build food-based dietary guidelines: Romanian food baskets*, 2016. Această cercetare propune următoarele valori de referință: grăsimi 15-30%, proteine 10-15%, carbohidrați 55-75%, fructe și legume: mai mult de 400 g pe zi.

22. *Linear programming to build food-based dietary guidelines: Romanian food baskets*, World Health Organization, 2016.

23. Bugetul OMS a fost elaborat pentru o familie de patru persoane cu copii mai mici decât în familia de referință utilizată pentru coșul minim de consum pentru un trai decent. Astfel, familia de referință a bugetului OMS este alcătuită din doi adulți, un copil între 2 și 5 ani și un copil între 6 și 9 ani.

24. Valorile energetice și nutritive ale produselor alimentare au fost comunicate de experții nutriționiști.

Pe baza acestor informații, a fost elaborat un coș alimentar preliminar. S-a luat în calcul faptul că salariații au avut tendința de a supraevalua cantitățile de produse necesare pentru o alimentație suficientă, astfel încât am aplicat factori de corecție pentru a reduce cantitatea globală până la volumul necesar de 8050 kcal/zi/familie și pentru a asigura un echilibru nutrițional similar celor din coșurile anterioare.

În următoarea etapă au fost consultați specialiști nutriționiști care au propus 2 scenarii de coș de consum echilibrat pornind de la coșul preliminar alcătuit în baza interviurilor cu salariații.

În ultima etapă a fost constituit un coș alimentar pe baza mediei valorilor dintre rezultatul interviurilor de grup (coșul preliminar) și propunerile experților nutriționiști, ajustate pentru a asigura necesarul de 8050 de kcal pe zi pentru familie și un raport adecvat între componentele nutritive,²⁴ conform recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății. A rezultat un coș alimentar care cuprinde 67 de produse, grupate în 12 categorii.

Majoritatea participanților la interviurile de grup au remarcat că pentru unele produse alimentare există diferențe semnificative de calitate în funcție de preț, în special la carne, produse din carne și produse lactate. În procesul de colectare a prețurilor, am ținut cont de această recomandare, excluzând pentru anumite categorii produsele foarte ieftine. În același timp, colectarea prețurilor a fost făcută respectând principiul prețului minim pentru produse echivalente.

Au fost considerate de referință produsele care sunt larg disponibile, la nivel național sau regional, având un nivel de calitate decent recunoscut de participanții la interviurile de grup și având prețurile cele mai mici.

Prețurile pentru produsele alimentare au fost colectate din piețe și supermarketuri în cele cinci orașe în care a avut loc cercetarea de teren.

Pentru calcularea valorii coșului alimentar a fost utilizată media prețurilor colectate.

Tabelul 1.1. Conținutul de alimente și băuturi al coșului minim de consum pentru un trai decent

No.	Produs alimentar	u.m.	Total familie	Adult bărbat	Adult femeie	Copil 1	Copil 2
Produse cerealiere							
1.1	Făină	kg	3,54	1,15	0,94	0,83	0,62
1.2	Mălai	kg	2,64	0,86	0,70	0,62	0,46
1.3	Pâine	kg	11,87	3,87	3,15	2,77	2,08
1.4	Cereale (fulgi)	kg	1,05	0,34	0,28	0,25	0,18
1.5	Griș	kg	1,15	0,38	0,31	0,27	0,20
1.6	Paste	kg	3,25	1,06	0,86	0,76	0,57
1.7	Orez	kg	2,90	0,94	0,77	0,68	0,51
1.8	Porumb	kg	0,48	0,16	0,13	0,11	0,08
1.9	Alte produse de panificație (covrigi, patiserie...)	kg	2,40	0,78	0,64	0,56	0,42
Legume, verdețuri, rădăcinoase, ciuperci							
1.10	Cartofi	kg	9,16	3,07	2,50	2,05	1,54
1.11	Roșii	kg	10	3,35	2,73	2,24	1,68
1.12	Castraveți	kg	4,49	1,51	1,23	1	0,75
1.13	Ardei	kg	5,37	1,80	1,47	1,20	0,90
1.14	Varză	kg	4,28	1,44	1,17	0,96	0,72
1.15	Morcovi	kg	3,60	1,21	0,98	0,80	0,60
1.16	Vinete	kg	1,51	0,51	0,41	0,34	0,25
1.17	Dovlecei	kg	1,30	0,44	0,36	0,29	0,22
1.18	Fasole	kg	1,83	0,61	0,50	0,41	0,31
1.19	Mazăre	kg	1,80	0,60	0,49	0,40	0,30
1.20	Verdețuri (pătrunjel, mărar, leuștean...)	kg	0,45	0,15	0,12	0,10	0,08
1.21	Rădăcinoase (păstârnac, țelină...)	kg	1,18	0,39	0,32	0,26	0,20
1.22	Ceapă	kg	5,38	1,81	1,47	1,20	0,90
1.23	Usturoi	kg	1,04	0,35	0,29	0,23	0,18
1.24	Ciuperci	kg	0,42	0,14	0,12	0,09	0,07
Conserve de legume și fructe							
1.25	Murături	kg	1,50	0,50	0,41	0,33	0,25
1.26	Bulion de roșii	kg	0,91	0,30	0,25	0,20	0,15
1.27	Compot de fructe	kg	2,09	0,70	0,57	0,47	0,35
1.28	Gemuri și dulceturi	kg	0,61	0,20	0,17	0,14	0,10
1.29	Suc de fructe	kg	4,34	1,62	1,32	0,80	0,60

Fructe							
1.30	Mere	kg	6,72	2,19	1,78	1,57	1,18
1.31	Pere	kg	3,76	1,22	1	0,88	0,66
1.32	Piersici	kg	3,31	1,08	0,88	0,77	0,58
1.33	Lămâi	kg	1,27	0,41	0,34	0,30	0,22
1.34	Portocale	kg	2,99	0,97	0,79	0,70	0,52
1.35	Banane	kg	5,82	1,89	1,54	1,36	1,02
1.36	Fructe de sezon (struguri)	kg	2,49	0,81	0,66	0,58	0,44
Carne și produse din carne							
1.37	Carne de porc	kg	2,67	0,90	0,73	0,60	0,45
1.38	Carne de vită	kg	1,94	0,65	0,53	0,43	0,33
1.39	Carne de pui, curcan	kg	3,50	1,17	0,96	0,78	0,59
1.40	Carne tocată	kg	0,90	0,30	0,25	0,20	0,15
1.41	Cârnați	kg	0,89	0,30	0,24	0,20	0,15
1.42	Salam, parizer	kg	1,04	0,35	0,29	0,23	0,17
1.43	Mușchi file	kg	0,84	0,28	0,23	0,19	0,14
1.44	Crenvurști	kg	0,72	0,24	0,20	0,16	0,12
1.45	Pateu	kg	0,26	0,09	0,07	0,06	0,04
Pește							
1.46	Pește	kg	1,78	0,60	0,49	0,40	0,30
1.47	Conserve de pește	kg	0,71	0,24	0,19	0,16	0,12
Produse lactate							
1.48	Lapte	litrii	8,59	2,88	2,35	1,92	1,44
1.49	Iaurt	litrii	5,30	1,78	1,45	1,18	0,89
1.50	Smântână	kg	0,83	0,28	0,23	0,19	0,14
1.51	Unt	kg	0,49	0,17	0,13	0,11	0,08
1.52	Brânză de oaie sau capră	kg	2,54	0,85	0,69	0,57	0,43
1.53	Brânză de vacă	kg	1,90	0,64	0,52	0,42	0,32
1.54	Cașcaval	kg	1,34	0,45	0,37	0,30	0,22
Ouă							
1.55	Ouă	kg	3,06	1,03	0,84	0,68	0,51
Uleiuri și grăsimi							
1.56	Ulei de floarea soarelui	litrii	2,08	0,70	0,57	0,47	0,35
1.57	Ulei de măsline	litrii	0,98	0,33	0,27	0,22	0,16
1.58	Margarină	kg	0,26	0,09	0,07	0,06	0,04
Dulciuri, miere, zahăr							
1.59	Dulciuri	kg	2,18	0,73	0,60	0,49	0,37
1.60	Zahăr	kg	2,25	0,78	0,64	0,47	0,35
1.61	Miere	kg	0,65	0,22	0,18	0,14	0,11

Borș, oțet, condimente							
1.62	Borș	litrii	0,40	0,13	0,11	0,09	0,07
1.63	Oțet	litrii	0,18	0,06	0,05	0,04	0,03
1.64	Condimente	kg	0,41	0,14	0,11	0,09	0,07
Băuturi							
1.65	Apă îmbuteliată	litrii	90,94	30,50	24,85	20,33	15,25
1.66	Ceai	kg	0,15	0,05	0,04	0,03	0,02
1.67	Cafea	kg	0,42	0,21	0,17	0	0
Valoarea energetică							
		kcal/zi	8050	2700	2200	1801	1350
	Proteine	%	17,5%	17,4%	17,4%	17,5%	17,5%
	Lipide	%	19,0%	19,1%	19,1%	18,9%	18,9%
	Glucide	%	63,5%	63,5%	63,5%	63,5%	63,5%
	Fruite și legume pe zi (în afară de cartofi, leguminoase și rădăcinoase)	gr.	2549	617	503	426	319

Tabelul 1.2. Costul alimentelor și al băuturilor din coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Produs alimentar	Total cost lunar (lei)	Unitate de măsură	Cantitate lunară/familie	Preț unitar
Produse cerealiere					
1.1	Făină	10,94	kg	3,54	3,09
1.2	Mălai	8,75	kg	2,64	3,31
1.3	Pâine	41,88	kg	11,87	3,53
1.4	Cereale (fulgi)	20,10	kg	1,05	19,16
1.5	Griș	5,59	kg	1,15	4,86
1.6	Paste	23,09	kg	3,25	7,10
1.7	Orez	15,90	kg	2,90	5,48
1.8	Porumb	4,32	kg	0,48	9,04
1.9	Alte produse de panificație (covrigi, patiserie...)	10,64	kg	2,40	4,43
Legume, verdețuri, rădăcinoase, ciuperci					
1.10	Cartofi	20,81	kg	9,16	2,27
1.11	Roșii	40,67	kg	10	4,07
1.12	Castraveți	13,95	kg	4,49	3,11
1.13	Ardei	19,13	kg	5,37	3,56
1.14	Varză	13,20	kg	4,28	3,08
1.15	Morcovi	10,68	kg	3,60	2,97
1.16	Vinete	5,18	kg	1,51	3,44
1.17	Dovlecei	3,85	kg	1,30	2,95
1.18	Fasole	15,14	kg	1,83	8,28
1.19	Mazăre	13,87	kg	1,80	7,69
1.20	Verdețuri (pătrunjel, mărar, leuștean...)	8,65	kg	0,45	19,03

1.21	Rădăcinoase (păstârnac, țelină...)	7,11	kg	1,18	6,05
1.22	Ceapă	13,61	kg	5,38	2,53
1.23	Usturoi	13,92	kg	1,04	13,34
1.24	Ciuperci	4,21	kg	0,42	9,94
Conserve de legume și fructe					
1.25	Murături	11,25	kg	1,50	7,52
1.26	Bulion de roșii	9,80	litri	0,91	10,80
1.27	Compot de fructe	18,20	kg	2,09	8,73
1.28	Gemuri și dulcețuri	7,77	kg	0,61	12,78
1.29	Suc de fructe	25,20	litri	4,34	5,80
Fructe					
1.30	Mere	27,09	kg	6,72	4,03
1.31	Pere	20,95	kg	3,76	5,57
1.32	Piersici	19,41	kg	3,31	5,87
1.33	Lămâi	12,18	kg	1,27	9,62
1.34	Portocale	22,11	kg	2,99	7,40
1.35	Banane	28,06	kg	5,82	4,83
1.36	Fructe de sezon (struguri)	12,81	kg	2,49	5,15
Carne și produse din carne					
1.37	Carne de porc	41,74	kg	2,67	15,63
1.38	Carne de vită	58,93	kg	1,94	30,39
1.39	Carne de pui, curcan	35,83	kg	3,50	10,24
1.40	Carne tocată	13,77	kg	0,90	15,22
1.41	Cârnați	33,91	kg	0,89	38,05
1.42	Salam, parizer	30,98	kg	1,04	29,70
1.43	Mușchi file	26,82	kg	0,84	32,08
1.44	Crenvurști	15,65	kg	0,72	21,86
1.45	Pateu	5,56	kg	0,26	21,02
Pește					
1.46	Pește	40,42	kg	1,78	22,70
1.47	Conserve de pește	24,19	kg	0,71	34,21
Produse lactate					
1.48	Lapte	33,86	litri	8,59	3,94
1.49	Iaurt	32,20	litri	5,30	6,08
1.50	Smântână	8,491	kg	0,83	10,21
1.51	Unt	8,169	kg	0,49	36,85
1.52	Brânză de oaie sau capră	5,71	kg	2,54	37,74
1.53	Brânză de vacă	39,08	kg	1,90	20,58
1.54	Cașcaval	41,08	kg	1,34	30,63
Ouă					
1.55	Ouă	32,07	kg	3,06	10,49
Uleiuri și grăsimi					
1.56	Ulei de floarea soarelui	7,66	litri	2,08	3,68

1.57	Ulei de măsline	29,38	litri	0,98	29,99
1.58	Margarină	1,63	kg	0,26	6,14
Dulciuri, miere, zahăr					
1.59	Dulciuri	61,54	kg	2,18	28,24
1.60	Zahăr	4,74	kg	2,25	2,11
1.61	Miere	13,50	kg	0,65	20,89
Alte produse alimentare					
1.62	Borș	0,76	litri	0,40	1,90
1.63	Oțet	0,52	litri	0,18	2,91
1.64	Condimente	15,05	kg	0,41	37
Băuturi					
1.65	Apă îmbuteliată	54,62	litri	90,94	0,60
1.66	Ceai	9,70	kg	0,20	49,69
1.67	Cafea	17,73	kg	0,42	41,87
TOTAL (1) Alimentație		1405,34			

Capitolul 2. Îmbrăcăminte și încălțăminte

Bugetul pentru îmbrăcăminte și încălțăminte acoperă totalitatea obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte necesare pentru familia de referință.

2.1. Structura

Bugetul pentru îmbrăcăminte și încălțăminte este calculat plecând de la nevoile individuale ale membrilor familiei, costurile fiind apoi însumate pentru a obține un cost lunar pentru întreaga familie. Costurile lunare au fost calculate distribuind uniform prețul per bucată pe întreaga durată de utilizare a fiecărui obiect.

Bugetul include îmbrăcăminte și încălțăminte pentru fiecare anotimp, inclusiv lenjeria intimă și hainele de casă (pijama, papuci). Au fost vizate obiectele vestimentare, utilizate în mod curent. Nu sunt luate în calcul accesoriile sau hainele pentru ocazii speciale.

25. Drycleaning Institute of Australia, „International Fair Claims Guide for Consumer Textiles Products”, 2015.

26. Participanții la interviurile de grup au fost unanimi în aprecierea că hainele minim decente se găsesc în magazinele de specialitate din centrele comerciale.

Cantitățile au fost estimate folosind mediana datelor colectate în cadrul interviurilor de grup, cu anumite ajustări pentru a echilibra bugetul între membrii familiei (spre exemplu., adăugarea rochiilor și fustelor pentru femeie necesită o reducere a numărului de pantaloni).

2.2. Durata de viață a bunurilor

Durata de viață a bunurilor a fost estimată prin ajustarea în sus a mediane datelor colectate în cadrul interviurilor de grup. Ajustarea a fost necesară, din moment ce comparația dintre aceste date și standardele internaționale disponibile²⁵ a indicat o tendință de subestimare a duratei de viață a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.

2.3. Colectarea prețurilor

Prețurile au fost colectate din două mari lanțuri de magazine de profil, alese conform criteriilor definite în cadrul interviurilor de grup.²⁶ Au fost luate în considerare prețurile cele mai mici pentru produse echivalente.

Tabelul 2. Costul îmbrăcămintei și încălțămintei din coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Obiect	Total cost lunar (lei)	adult bărbat Durată de Bucată utilizare (ani)	Preț buc. (lei)	adult femeie Durată de Bucată utilizare (ani)	Preț buc. (lei)	copil băiat Durată de Bucată utilizare (ani)	Preț buc. (lei)	copil fată Durată de Bucată utilizare (ani)	Preț buc. (lei)	
2.1	Haină de iarnă (paltion, geacă etc.)	45,58	2	229	2	4	2	229	2	159	
2.2	Pantaloni de iarnă	46,25	3	129	3	3	3	129	3	99	
2.3	Pulover	24,26	4	49,90	3	3	4	49,90	3	49,90	
2.4	Fular	6,81	2	39,90	2	5	2	24,90	2	24,90	
2.5	Mănuși	2,43	2	19,90	2	5	2	6,63	2	6,63	
2.6	Căciulă	5,31	2	29,90	2	5	2	19,90	2	19,90	
2.7	Încălțămintă de iarnă	59,56	2	179	2	3	2	119	2	119	
2.8	Haină de primăvară / toamnă	32,50	2	159	2	3	2	99	2	99	
2.9	Pantaloni de primăvară / toamnă	36,23	3	99	2	3	3	89,90	3	89,90	
2.10	Rochie	12,48			3	3		59,90	3	59,90	
2.11	Fustă	12,48			3	3		59,90	3	59,90	
2.12	Încălțămintă de primăvară /	54,56	2	139	2	3	2	119	2	119	
2.13	toamnă Cămăși / bluze	25,37	4	59,90	3	3	4	49,90	3	49,90	
2.14	Pantaloni de vară (inclusiv scurți)	36,61	4	89,90	4	3	4	59,90	4	59,90	
2.15	Încălțămintă de vară	32,89	2	89	2	3	2	69	2	69	
2.16	Trening (îmbrăcămintă sport)	31,63	1	89,90	1	3	2	79,90	2	79,90	
2.17	Încălțămintă sport	28,22	1	99	1	2	2	59,90	2	59,90	
2.18	Tricou	34,83	5	19,90	4	1	7	19,90	5	19,90	
2.19	Ciorapi	25,14	11	5,99	11	1	11	4,99	11	4,99	
2.20	Pijama	24,06	2	99	2	2	2	49,90	2	49,90	
2.21	Lenjerie intimă	49,72	11	13,30	14	2	11	11,98	11	15,96	
2.22	Curea	5,54	2	59,90	2	5	2	22,90	2	22,90	
2.23	Papuci de casă	11,33	1	34	1	1	1	34	1	34	
2.24	Geantă	7,17	1	129	1	3					
TOTAL (2)		650,93									
Îmbrăcămintă și încălțămintă		650,93									

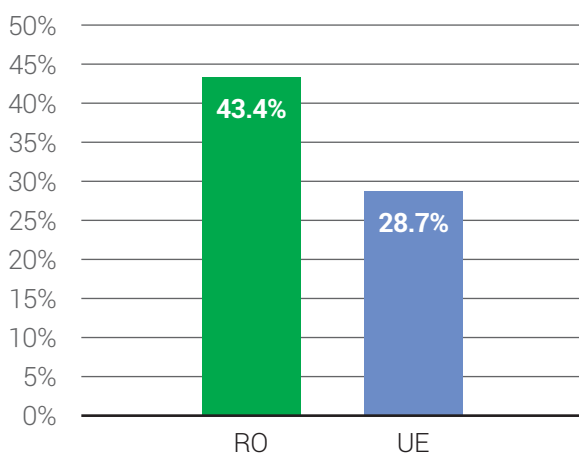
Capitolul 3. Locuința

Bugetul pentru locuință acoperă costul achiziției unei locuințe pentru asigurarea adăpostului și securității familiei.

3.1. Necesitatea includerii costului locuinței în coșul minim de consum pentru un trai decent

Chiar dacă este o nevoie de bază, esențială pentru subzistență, necesitatea includerii costului locuinței în coșul minim de consum pentru un trai decent nu este imediat evidentă într-o țară ca România unde, conform celor mai recente date publicate de Institutul Național de Statistică,²⁷ 96% din gospodăriile ocupau locuințe aflate în proprietatea membrilor gospodăriei.²⁸ Mai mult, conform datelor Eurostat,²⁹ ponderea gospodăriilor din România care au contractat credite ipotecare este foarte mică – doar 1,1% din total. Din acest punct de vedere, situația pare mult mai bună decât media europeană, care indică o pondere de 69,3% a populației care locuiește în locuințe aflate în proprietatea membrilor gospodăriei, în timp ce chiriașii reprezintă 30,7% din populația europeană.³⁰ Mai mult, 26,6% din populația europeană locuiește în locuințe cumpărate cu credit ipotecar sau de altă natură.

Figura 3.1. Tineri cu vârsta între 25 și 34 de ani, care locuiesc cu părinții (2015, % din total)

Sursa: Eurostat, ilc_lvps08.

Chiar dacă aceste cifre ar părea suficiente pentru a sugera inexistența nevoii de acoperire a costurilor cu locuința într-un coș minim, din moment ce cea mai mare parte a populației nu plătește în momentul de față nici chirie, nici credite pentru achiziționarea locuințelor în care trăiesc. Aceste cifre sunt însă și inexacte și înșelătoare, în spatele lor stând o cu totul altă realitate. Studiile recente asupra situației locuirii din România, inclusiv cele care au stat la baza proiectului pentru Strategia Națională a Locuirii, arată de fapt că nevoia de locuințe este foarte mare, în special în orașele care au ajuns în ultimii ani să concentreze din ce în ce mai multă activitate economică.³¹ În realitate, costurile lunare foarte mari ale unei rate la bancă fac de multe ori imposibilă achiziționarea unei locuințe și în multe situații duc la achiziționarea de locuințe improprii față de nevoile familiei. Chiriile ridicate îi constrâng în special pe tineri, care se văd nevoiți să continue să locuiască cu părinții până la vârste înaintate.³² Această diferență intergenerațională nu este deloc surprinsă de statisticile citate mai sus, care sunt distorsionate de politicile de la începutul anilor 1990 care au încurajat cumpărarea în masă a locuințelor. Scumpirile ulterioare de pe piața imobiliară au redus treptat posibilitatea locuirii independente și decente în special pentru persoanele ajunse la maturitate după prima parte a anilor 2000. Acest lucru este vizibil dacă ținem cont că în România peste 40% din tinerii cu vârstele între 25 și 34 de ani locuiesc cu părinții (42,2% în 2017, 43,4% în 2015). Situația este mult mai proastă decât media europeană de doar 28,7% (figura 3.1).

27. Pentru anul 2016. Sursa: INSTempo, CAV102G.

28. Acest lucru este valabil și acolo unde capul de gospodărie este salariat, chiar dacă într-o mai mică măsură (94%).

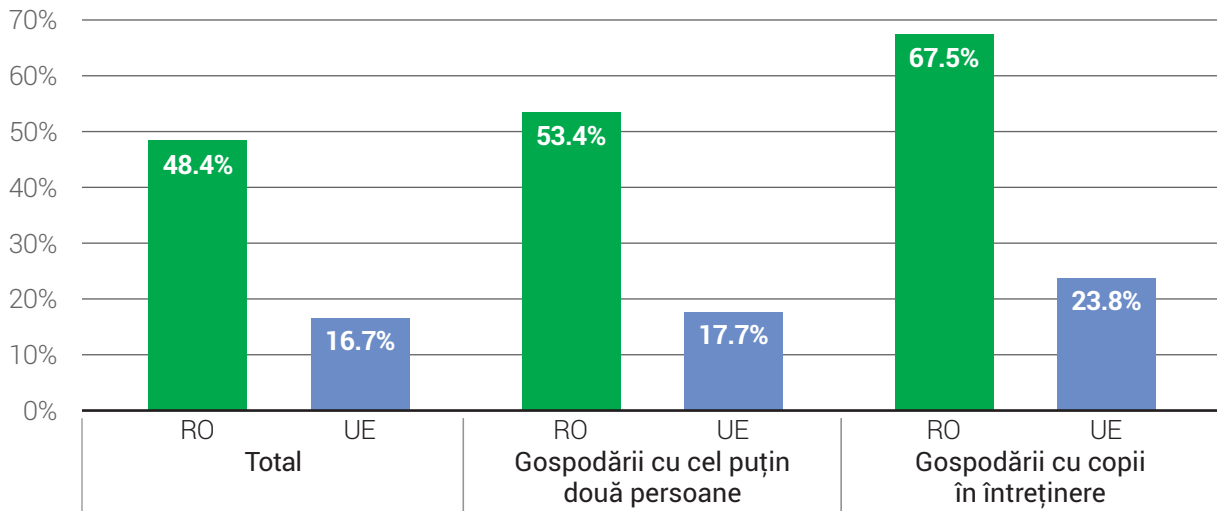
29. Pentru anul 2017. Sursa: Eurostat, ilc_lvho02.

30. Pentru anul 2016. Sursa: Eurostat, ilc_lvho02.

31. Banca Mondială, Locuirea în România. Către o strategie națională în domeniul locuirii, August 2015. Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Strategia Națională a Locuirii. Proiect, disponibil la adresa: http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2017-01-13_Strategia_Nationala_a_Locuirii_2016-2030.pdf.

32. Aceste interpretări au fost confirmate în interviurile de grup realizate în cadrul cercetării pentru definitivarea structurii coșului minim de consum pentru un trai decent.

Figura 3.2. Rata de supraaglomerare a locuințelor (2016)

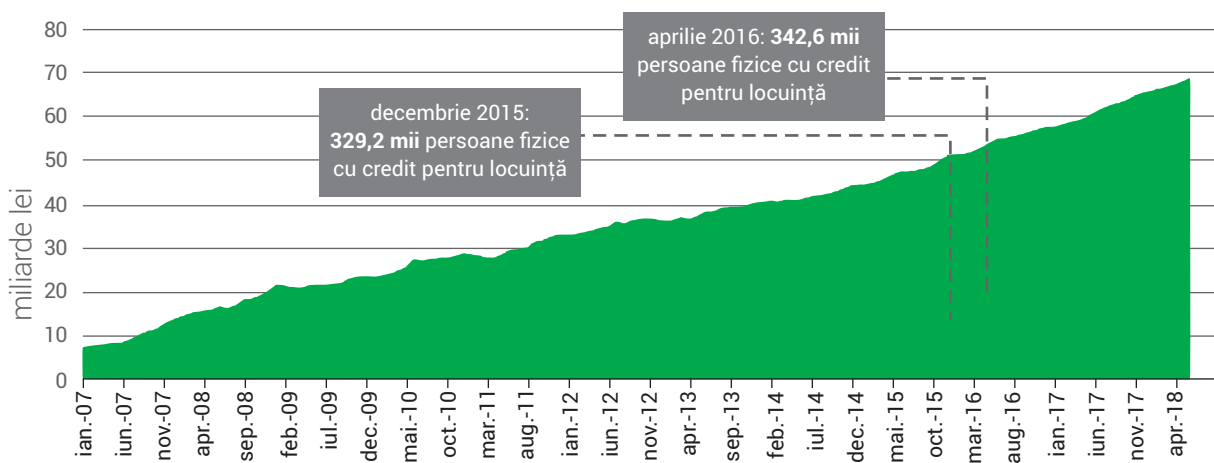
Sursa: Eurostat, ilc_lvho05b, ilc_lvho06.

Rata de supraaglomerare = proporția populației care locuiește în locuințe supraaglomerate din total populație. Supraaglomerarea ține de numărul de camere disponibile pentru o gospodărie. Astfel, o persoană este considerată ca locuind în condiții de supraaglomerare dacă gospodăria din care face parte nu are la dispoziție minimum o cameră / gospodărie; o cameră / cuplu din gospodărie; o cameră / persoană singură de peste 18 ani; o cameră / două persoane singure de același sex cu vârstele între 12 și 17 ani; o cameră / fiecare persoană singură cu vârstele între 12 și 17 ani neincluse în categoria anterioară; o cameră / doi copii cu vârstele sub 12 ani. Cf. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Overcrowding_rate.

Mai general vorbind, aproape jumătate din populația României (48,4% în 2016) locuiește în condiții de supraaglomerare (figura 3.2), situație semnificativ mai gravă în cazul gospodăriilor compuse din mai mult de o persoană (53,4%) și în special în cazul gospodăriilor care au copii în întreținere – peste două treimi din populația care face parte din gospodării cu copii în întreținere locuiește în condiții de supraaglomerare. Din acest

punct de vedere, comparația cu media europeană este și mai defavorabilă României. Rata de supraaglomerare în cazul gospodăriilor cu cel puțin două persoane din România este cea mai mare din Uniunea Europeană, la o distanță considerabilă de următoarea țară (Bulgaria, 46,8% în 2016). Același lucru este valabil și în cazul gospodăriilor care au copii în întreținere.

Figura 3.3. Soldul creditelor acordate populației pentru locuințe, ianuarie 2007 - mai 2018

Sursa: BNR, baza de date interactivă, IFMCL,

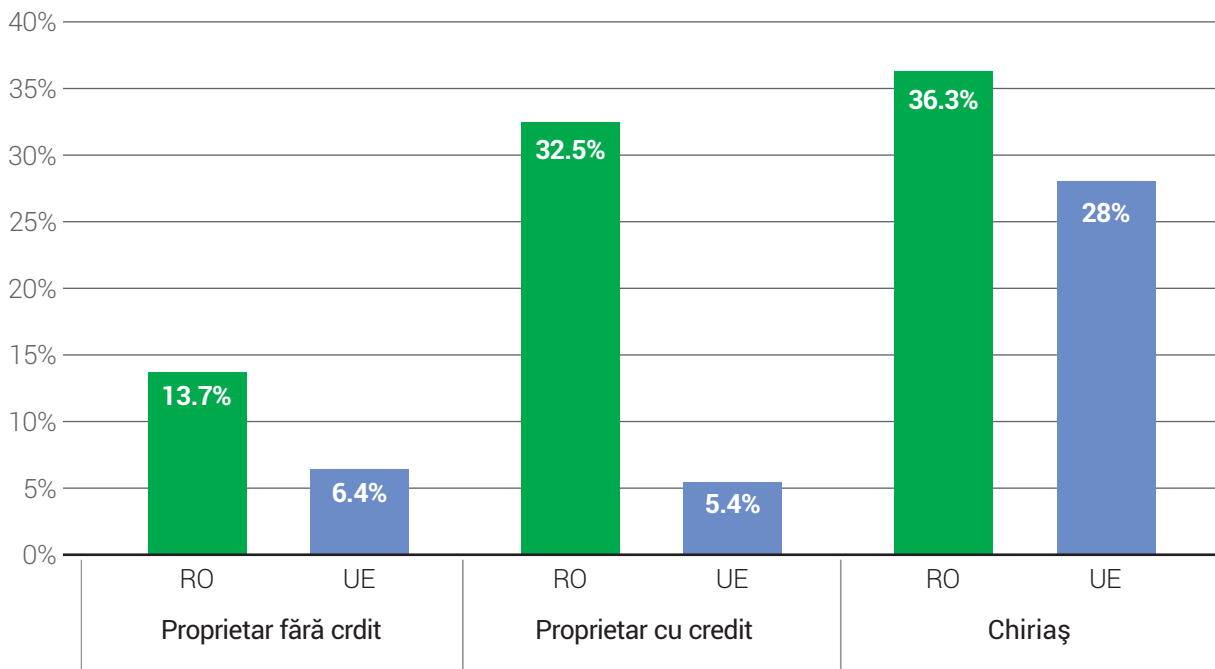
<http://bnr.ro/Situa%c8%9bia-creditelor-cu-garan%c8%9bie-imobiliara-acordate-persoanelor-fizice-13492.aspx>,

<http://bnr.ro/Situa%c8%9bia-creditelor-cu-garan%c8%9bie-imobiliara-acordate-persoanelor-fizice-14393.aspx>

Deci, pe de o parte, avem de-a face cu o cerere mult mai mare de locuințe decât o sugerează la prima vedere statisticile privitoare la statutul proprietății locuințelor populației. Pe de altă parte, avem de-a face cu un număr mult mai mare de proprietari care au contractat credite pentru cumpărarea de locuințe, precum și cu un număr mult mai mare chiriași. Conform ultimelor date publicate de BNR, în aprilie 2016 nu mai puțin de 342,6 mii de persoane fizice contractaseră un credit pentru locuință, în creștere de la 329,2 mii în decembrie 2015 (figura 3.3). Presupunând că aceștia fac parte din gospodării diferite, 4,4% din totalul gospodăriilor din România aveau de plătit lunar rate pentru un credit pentru locuință în aprilie 2016

(ultimele date disponibile). Dacă luăm în calcul doar gospodăriile din mediul urban, unde se concentrează majoritatea debitorilor, ajungem la 8,1% din total. În mod cert, ponderea gospodăriilor care au contractat un credit pentru locuință a crescut semnificativ din aprilie 2016 până în prezent, fapt vizibil dacă ținem cont că soldul total al creditelor pentru locuință a crescut cu 30,4% între aprilie 2016 și iunie 2018.³³ În ce privește numărul de chiriași, sursele citate de Banca Mondială estimează că în orașele mari locuințele închiriate reprezintă între 15% și 20% din fondul de locuințe, diferențele față de cifrele oficiale fiind date de caracterul predominant informal al locuirii în chirie.

Figura 3.4. Rata costurilor suplimentare pentru locuințe în funcție de regimul de ocupare a locuințelor (2016, % din populație)

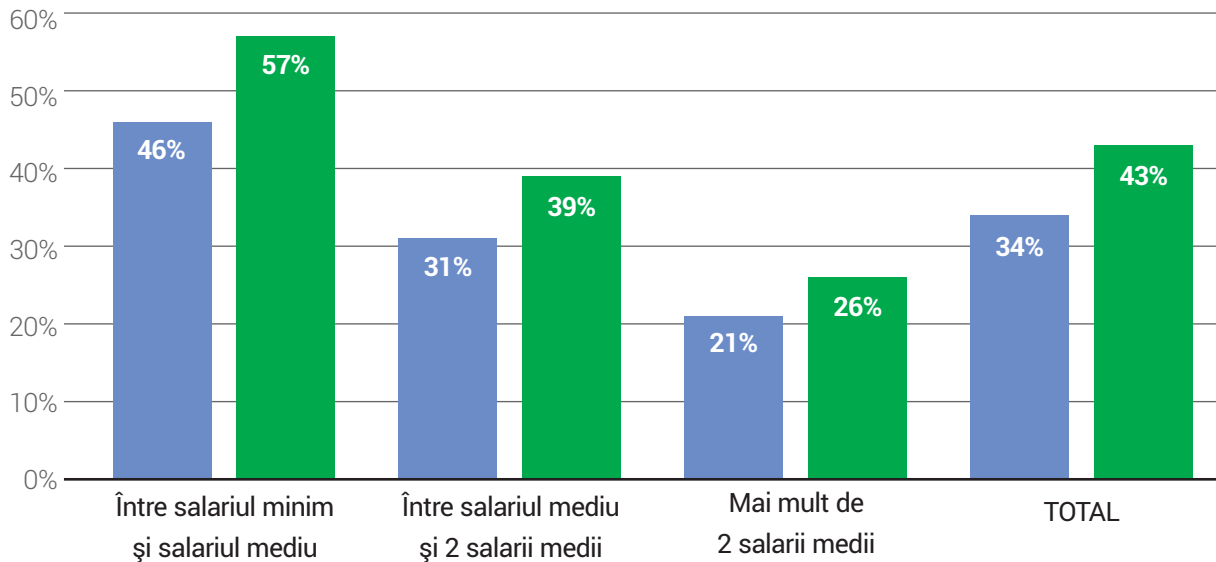
Sursa: Eurostat, ilc_lvho07c

Rata costurilor suplimentare pentru locuințe = procentul din populație care locuiește în gospodării în care costurile totale cu locuirea reprezintă mai mult de 40% din venitul disponibil. Cf. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Housing_cost_overburden_rate.

Costurile totale cu locuința includ costurile cu utilitățile.

33. Soldul a crescut de la 53,5 miliarde în aprilie 2016 la 69,8 miliarde în iunie 2018. Totodată, în această perioadă au fost acordate credite noi pentru locuință în valoare de aproximativ 26,7 de miliarde de lei (26,3 miliarde în lei și circa 0,37 de miliarde în euro).

Figura 3.5. Gradul de îndatorare al populației salariale pentru creditele pentru locuințe noi, pe categorii de venit (% din venitul salarial lunar)

Sursa: BNR, Raport asupra stabilității financiare, iunie 2018, p. 55.

Gradul de îndatorare reprezintă procentul din totalul veniturilor salariale necesar pentru acoperirea cheltuielilor lunare cu creditul pentru locuință.

Pentru minoritatea care își permite o locuință în chirie sau cu credit, costurile acestea se dovedesc a fi foarte mari. În 2016, 32,5% din populația care a contractat un credit pentru locuință și 36,3% din chiriași locuiau în gospodării în care costurile totale cu locuirea reprezentau mai mult de 40% din venitul disponibil pe gospodărie (figura 3.4). Diferența față de proprietarii fără credit (13,7%) este foarte mare. De asemenea, rata costurilor suplimentare pentru locuințe este semnificativ mai mare în România față de media europeană pentru toate categoriile și în special pentru proprietarii cu credite pentru locuință. Faptul că achiziționarea unei locuințe este un lucru foarte costisitor îl arată și analizele BNR, reprezentanții băncii centrale declarându-se în mod repetat îngrijorați de creșterea gradului de îndatorare a populației și în special a populației cu venituri reduse. Potrivit celui mai recent Raport asupra stabilității financiare (iunie 2018), gradul mediu de îndatorare a salariaților care câștigă sub salariul mediu și au contractat un credit pentru locuință ajungea la 57% în martie 2018, în creștere de la 46% în martie 2017 (figura 3.5). Altfel spus, pentru aceste persoane rata lunară reprezintă nu mai puțin de 57% din venitul salarial lunar. Și în cazul celor care câștigă între unul și două salarii medii

gradul de îndatorare este foarte ridicat (39% în martie 2018, față de 31% în martie 2017).

Concluzionând, cheltuielile cu locuința (chirie, rată lunară) trebuie incluse în coșul minim de consum pentru un trai decent. Ignorarea acestei categorii esențiale de cheltuieli nu este posibilă, dat fiind că o parte din ce în ce mai semnificativă a populației (și în special a populației active) trebuie să-și acopere această nevoie, în timp ce doar o minoritate restrânsă își permite să facă acest lucru fără riscuri și sacrificii semnificative. În mod cert, supraaglomerarea, locuirea cu părinții până la vârste înaintate sau supraîndatorarea – fenomene deja endemice în cazul României – nu sunt compatibile cu un trai decent.

3.2. Definirea locuinței minim decente

Nu numai nevoia achiziției unei locuințe sau achitării unei chirii este importantă, ci și calitatea locuințelor pe care populația trebuie să și le permită. În prezent, costurile ridicate ale locuințelor relativ la venituri forțează familiile să facă compromisuri în ce privește calitatea acestora, prin achiziționarea unor locuințe

sub-dimensionate (predominat apartamente de două camere, de cel mult 55 m², echivalent unui grad de confort sub I), situate în zone mărginașe, greu accesibile și de multe ori lipsite de serviciile urbane uzuale.³⁴ În funcție de mărimea familiei, achiziționarea sau închirierea unor asemenea locuințe poate de fapt duce la creșterea ratei supraaglomerării. Dat fiind că nu orice locuință este o locuință decentă, la fel ca în cazul tuturor celorlalte categorii de cheltuieli incluse în coșul minim de consum pentru un trai decent, trebuie să definim o locuință minim decentă.

Pentru a ajunge la o definiție viabilă pentru includerea locuinței în coșul minim de consum pentru un trai decent, vom avea în vedere două criterii de bază: numărul de camere și suprafața necesare pentru familia de referință. Mai întâi, pentru a evita încadrarea în categoria gospodăriilor supraaglomerate și discriminările de gen sau de vârstă a copiilor, o asemenea familie trebuie să aibă o locuință de cel puțin trei camere. Legea 114/1996 stipulează că o familie de patru persoane trebuie să beneficieze de minimum trei sau patru camere, în timp ce majoritatea persoanelor intervievate în cadrul cercetării de fundamentare a structurii coșului minim de consum pentru un trai decent au susținut că într-o asemenea situație ar fi nevoie de o locuință cu patru camere. Conform principiului moderației urmărit în alcătuirea coșului minim de consum pentru un trai decent, am optat pentru trei camere.

În ce privește suprafața, am utilizat minimumul legal: Legea 114/1996 stipulează un minim necesar de 66 m² pentru un apartament de trei camere în care locuiește o familie de patru persoane.

Așadar, locuința minim decentă pentru o familie de doi adulți și doi copii are trei camere și o suprafață de 66 m².

3.3. Costul lunar al unei locuințe minim decente

Primul pas în estimarea unui cost al locuinței este alegerea între tipul de cheltuială pe care trebuie să o includem în coș: chirie sau rată lunară pentru un credit. Vom opta pentru cea din urmă, din mai multe motive. În primul rând, datele privitoare la costurile de achiziție ale unei locuințe și cele necesare indexării periodice, corecte și coerente a acestuia sunt mult mai la îndemână decât datele privitoare la chirii. În al doilea rând, în condițiile unei oferte limitate pe piața imobilelor rezidențiale față de cererea în creștere și dat fiind nivelul consistent al avansului cerut de bănci în cazul creditelor ipotecare (cel mai frecvent, minimum 15%), prețul chiriilor este în realitate cel puțin comparabil dacă nu mai ridicat față de costul ratelor pentru credit. În plus, informațiile referitoare la chirii sunt mult mai puțin viabile din cauza incidenței ridicate a chiriilor nedeclarate. Așadar, conform principiului moderației, vom opta pentru includerea în structura coșului a costului lunar al unui credit ipotecar pentru un apartament de 66 m², cu un avans minim de 15%; se presupune că acesta din urmă este acoperit din fondul de economii inclus în structura coșului de consum.

Pentru a ajunge la un preț de achiziție am făcut media dintre prețurile mediane pe metru pătrat din cele cinci orașe incluse în cercetarea de fundamentare a coșului minim de consum pentru un trai decent, prețuri publicate în cel mai recent raport al analizeimobiliare.ro.³⁶ Un apartament de 66 m² la un preț de 11 622 euro pe m² are un preț total de 76 692 euro. Pe lângă avansul de 15%, presupunem o dobândă anuală efectivă (DAE) de 5,81%, egală cu DAE medie publicată de BNR

34. Banca Mondială, *Locuirea în România. Către o strategie națională în domeniul locuirii*, August 2015, p. 9

35. Într-adevăr, folosind datele publicate în raportul de piață pe trimestrul 2 de Analize Imobiliare, costul mediu pe metru pătrat al unei chirii pentru un apartament de 2 camere confort I (55 m²) în cele cinci orașe luate în calcul pentru fundamentarea coșului de consum pentru un trai decent este de 5,6 euro pe metru pătrat, față de 5,47 euro pe metru pătrat costul ratei lunare pentru un apartament de 66 m², achiziționat la prețul median mediu. Chiar dacă cifrele nu sunt perfect comparabile (mediu vs. median mediu), comparația este relevantă, mai ales dacă ținem cont de diferența semnificativă dintre suprafețe (55 vs. 66 m²).

36. Piața imobiliară rezidențială. Trimestrul II 2018, p. 9. Raportul este disponibil online, la adresa: http://www.analizeimobiliare.ro/Raport_T2_2018/. De remarcat că prețul median este în mod cert mai mic decât prețul mediu, valorile extreme fiind în acest caz concentrate în partea superioară a distribuției. Am optat pentru un credit ipotecar obișnuit, și nu pentru un credit prin programul „Prima casă”, al cărui viitor este incert chiar și pe termen scurt și care, în orice caz, este insuficient finanțării unei locuințe decente. Vezi Banca Mondială, *Locuirea în România. Către o strategie națională în domeniul locuirii*, August 2015, p. 9.

pentru luna iulie 2018.³⁷ De asemenea, pentru a ajunge la sume lunare cât mai mici, presupunem o durată a creditului de 30 de ani. Conform acestor asumptii, rata lunară calculată este de 383 de euro.³⁸

La un curs euro / leu de 4,65, rezultă o rată lunară de 1781 lei, care reprezintă costul lunar pentru o locuință minim decentă pentru o familie de doi adulți și doi copii.

Tabelul 3. Costul locuinței pentru coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Cost locuință	Rata lunară (lei)	Preț median mediu (EUR/m ²)	Preț de achiziție (EUR)	Rata lunară (EUR)
3.1	Costul unei locuințe decente (apartament 66 m ²)	1780,53	1162	76692	383
	Avans		15%		
	Dobânda anuală efectivă		5,81%		
	Durata creditului		360 luni		
	Curs euro/leu		4,65		
	TOTAL (3) Locuința	1780,53			

Capitolul 4. Dotarea locuinței

Bugetul pentru dotarea locuinței include totalitatea bunurilor de durată medie și lungă necesare pentru dotarea unui apartament de 3 camere, 66 m² în care locuiesc doi adulți și doi copii.

4.1. Structura

Bugetul pentru dotarea locuinței este împărțit în cinci capitole: mobilier, instalații sanitare, electrocasnice, dotarea bucătăriei și alte bunuri. Structura detaliată este disponibilă în Tabelul 4.

Categoria mobilier include bunuri necesare dotării fiecărui dormitor (pat, saltea, lenjerie pat, pilotă, pernă, dulap etc.), camerei de zi (bibliotecă, set canapele etc.) și anexelor (dulap de depozitare, cuier etc.), precum și mobilierul pentru bucătărie (masă, scaune, corpuri și blat de lucru). De asemenea, în această categorie intră corpurile de

iluminat și perdelele corespunzătoare fiecărei încăperi.

Categoria instalațiilor sanitare acoperă dotarea completă a unei băi și a bucătăriei.

Categoria electrocasnicelor acoperă dotarea completă a bucătăriei (aragaz, frigider cu congelator) și alte bunuri necesare menajului și igienei personale (mașină de spălat, aspirator, fier de călcat, uscător de păr). De asemenea, sunt incluse bunuri necesare comunicării și informării (un computer și câte un telefon portabil pe membru de familie, dintre care două smartphone și două telefoane mobile clasice).

Categoria dotarea bucătăriei include toate bunurile necesare preparării și servirii hranei. În plus, bugetul pentru dotarea locuinței include și bunuri de menaj (mop, mătură) și igienă (prosoape) de durată medie.

4.2. Durata de viață a bunurilor

Durata de viață a bunurilor este estimată conform Catalogului privind clasificarea și duratele normale de funcționare a mijloacelor fixe

37. BNR, baza de date interactivă, indicatorul N14RL_DAEING. De remarcat că această alegere cel mai probabil produce o subestimare a costurilor lunare reale, din moment ce DAE crește odată cu creșterea perioadei de creditare.

38. Formula utilizată pentru calculul ratei lunare este prezentată în secțiunea următoare.

(HG 2139/30 noiembrie 2004). Ca principiu general, s-a luat în considerare durata maximă de utilizare (spre exemplu, pentru mobilier, 15 ani), cu excepția veselei, unde s-a luat valoarea minimă corespunzătoare inventarului gospodăresc (8 ani).

4.3. Colectarea prețurilor

Prețurile au fost colectate din două mari lanțuri de magazine de profil. Au fost luate în considerare prețurile cele mai mici pentru produse echivalente. Pentru anumite bunuri au fost luate în calcul două prețuri, pentru a ține cont de diferențele dintre membrii familiei (spre exemplu, paturile de o persoană ale copiilor sunt semnificativ mai ieftine decât patul matrimonial al părinților).

Tabelul 4. Costul dotării locuinței pentru coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Produs	Total cost lunar (lei)	Preț 1	Preț 2	Total unități lunar	Durata utilizare (ani)	Total bucăți
Mobilier							
4.1	Pat	7,94	629	400	0,02	15	3
4.2	Saltea	4,87	419	229	0,02	15	3
4.3	Set lenjerie pat	4,26	85,291		0,05	10	6
4.4	Pilote	3,23	29		0,03	10	3
4.5	Perne	0,70	20,885		0,03	10	4
4.6	Dulap șifonier	9,98	99		0,02	15	3
4.7	Noptieră	2,17	130		0,02	15	3
4.8	Birou	2,60	468		0,01	15	1
4.9	Set canapele	12,22	22007		0,01	15	1
4.10	Biblioteca	4,16	49		0,01	15	1
4.11	Covor	4,84	240	152,50	0,03	12	4
4.12	Masă de bucătărie	0,99	179		0,01	15	1
4.13	Scaune de bucătărie	1,73	77,936		0,02	15	4
4.14	Dulap haine, cuier și pantofar	3,61	49		0,01	15	1
4.15	Corpuri și blat de lucru bucătărie	4,72	849		0,01	15	1
4.16	Corpuri de iluminat	6,80	145	36,53	0,06	12	9
4.17	Dulap depozitare	1,37	246,93		0,01	15	1
4.18	Dulap pentru baie	0,77	139		0,06	15	1
4.19	Galerii perdele	0,65	38,98		0,02	15	3
4.20	Perdele	0,62	24,89		0,03	10	3
Instalații sanitare							
4.21	Chiuvetă	1,44	130		0,01	15	2
4.22	Baterie	2,06	115	139,99	0,02	15	3
4.23	Cadă	2,53	455		0,01	15	1
4.24	Oglindă	2,22	160	94,20	0,01	12	2
4.25	Lavoar	1,17	105		0,01	15	1

4.26	Set WC	1,55	279		0,01	15	1
	Electrocasnice						
4.27	Televizor	12,49	899		0,01	6	1
4.28	Mașină de spălat	12,96	932,90		0,01	6	1
4.29	Aspirator	2,35	169		0,01	6	1
4.30	Computer	23,60	1699		0,01	6	1
4.31	Telefon mobil	25,75	459	159	0,08	4	4
4.32	Frigider cu congelator	18,74	1349		0,01	6	1
4.33	Aragaz cu cuptor	14,57	1049		0,01	6	1
4.34	Uscător de păr	0,83	59,90		0,01	6	1
4.35	Fier de călcat	1,36	97,90		0,01	6	1
	Dotarea bucătăriei						
4.36	Oale cu capac	1,85	89		0,02	8	2
4.37	Cratițe	1,80	86,28		0,02	8	2
4.38	Tigaie	1,57	75,51		0,02	8	2
4.39	Ibrice	0,30	29		0,01	8	1
4.40	Polonic	0,08	7,29		0,01	8	1
4.41	Tăvi de copt	0,45	21,49		0,02	8	2
4.42	Ceaun	0,52	50,29		0,01	8	1
4.43	Strecurătoare	0,16	14,88		0,01	8	1
4.44	Sită	0,04	3,99		0,01	8	1
4.45	Tocător	0,31	15		0,02	8	2
4.46	Sucitor	0,09	9,09		0,01	8	1
4.47	Răzătoare	0,11	10,13		0,01	8	1
4.48	Lingură de lemn	0,05	1,57		0,03	8	3
4.49	Cuțite de bucătărie	0,55	17,59		0,03	8	3
4.50	Desfăcător universal	0,09	8,53		0,01	8	1
4.51	Set tacâmuri (24 bucăți)	1,03	99		0,01	8	1
4.52	Farfurii adânci	0,31	4,99		0,06	8	6
4.53	Farfurii întinse	0,44	6,99		0,06	8	6
4.54	Farfurii mici	0,25	3,99		0,06	8	6
4.55	Platouri	0,37	17,99		0,02	8	2
4.56	Boluri	0,13	12,95		0,01	8	1
4.57	Căni ceramică	0,31	4,91		0,06	8	6
4.58	Set pahare apă (6 bucăți)	0,27	25,61		0,01	8	1
4.59	Față de masă	1,22	36,69		0,03	5	2
	Alte bunuri						
4.60	Becuri (LED)	1,57	20,99		0,08	10	9
4.61	Mop cu găleată	0,93	22,31		0,04	2	1
4.62	Lighean	0,23	11		0,02	8	2
4.63	Mătură și fâraș	0,84	14,91	5,19	0,04	2	1
4.64	Prosoape	2,73	16,40		0,17	5	10
	TOTAL (4) Dotarea locuinței	220,45					

Capitolul 5. Cheltuieli cu locuința

Bugetul pentru cheltuielile cu locuința acoperă costurile curente cu utilitățile și întreținerea unei locuințe de 66 m² din mediul urban.

5.1. Structura și estimarea costurilor

Cheltuielile cu locuința includ consumul de apă, energie electrică, energie termică, gaze naturale și alte costuri (salubritate, costuri comune). Cu excepția consumului de apă, nu există calcule efective ale consumului necesar pentru un trai minim decent, motiv pentru care consumul și costurile au fost estimate folosind datele publicate de Institutul Național de Statistică privitoare la cheltuielile gospodăriilor de salariați din mediul urban.

Potrivit Organizației Internaționale a Sănătății, necesarul zilnic de apă pentru îndeplinirea tuturor nevoilor curente este de 100 de litri de persoană.³⁹ Pentru o familie de patru persoane, rezultă o

cantitate totală medie de 12,2 metri cubi pe lună. Costul pe metru cub a fost calculat ca medie aritmetică a tarifelor de apă și canal în cele cinci orașe incluse în cercetare.

Pentru estimarea costului energiei electrice, am utilizat datele INS privitoare la cheltuielile medii ale gospodăriilor de salariați din mediul urban, ajustate la mărirea locuinței incluse în coșul minim de consum pentru un trai decent.⁴⁰ Estimarea costului cu energia termică și gazele naturale a fost realizată în același fel, cu mențiunea că, din moment ce o pondere importantă a cheltuielilor cu gazele naturale sunt de fapt cheltuieli pentru încălzire, s-a calculat un cost combinat. Același procedeu a fost utilizat în estimarea celorlalte costuri (salubritate, costuri comune).

Bugetul include și costul asigurării obligatorii împotriva dezastrelor naturale (20 euro pe an, la un curs euro/leu de 4,65) și costul impozitului pe locuință (pentru o locuință tip A, 66 m², clădire cu vechime cuprinsă între 30 și 50 de ani, cu mai mult de 3 niveluri și 8 apartamente, într-o localitate de rangul I, zona B, 0.2% cota de impozitare).

Tabelul 5. Cheltuielile cu locuința pentru coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Cheltuieli	Total cost lunar (lei)	Preț unitar (lei)	Cantitate
5.1	Apă*	89,20	7,30	12,2 m ³
5.2	Energie electrică**	142,10		
5.3	Energie termică și gaze naturale**	175		
5.4	Alte costuri (salubritate, costuri comune)**	39,90		
5.5	Asigurarea obligatorie împotriva dezastrelor naturale	7,80		
5.6	Impozit pe locuință***	22,80		
TOTAL (5) Cheltuieli cu locuința		476,80		

* Recomandarea Organizației Internaționale a Sănătății

** Media lunară a cheltuielilor gospodăriilor de salariați din mediul urban, în anul 2017, adaptată la locuința model stabilită în capitolul 3.

*** Apartament 66 m² în clădire tip A, cu vechime cuprinsă între 30 și 50 de ani, cu mai mult de 3 niveluri și 8 apartamente, într-o localitate de rangul I, zona B, 0.2% cota de impozitare.

39. Guy Howard și Jamie Bartram, „Domestic Water Quantity, Service Level and Health”, Organizația Internațională a Sănătății, 2003. De remarcat că media Uniunii Europene este de 144 de litri de persoană pe zi, putând fi redusă prin practici de consum responsabil până la 129 de litri de persoană pe zi. Vezi European Environment Agency, „Water is life”, *EEA Signals*, 2018, p. 61.

40. Conform INS, în 2017 o gospodărie de salariați din mediul urban cheltuia în medie 103,36 lei pe lună pentru energia electrică. Ținând cont că suprafața medie a unei locuințe din mediul urban este de 48 m², am calculat un cost pe metru pătrat de aproximativ 2,15 lei pe lună.

Capitolul 6. Produse de uz casnic și igienă personală

Bugetul pentru produsele de uz casnic și igienă personală trebuie să acopere necesarul pentru curățenia locuinței și igiena membrilor familiei de referință.

6.1. Structura coșului pentru produsele de uz casnic

Lista produselor de uz casnic și igienă personală necesare pentru un trai minim decent s-a făcut pe baza informațiilor din interviurile de grup, coroborate cu rezultatele cercetărilor anterioare realizate de Syndex și ICCV și cu cercetarea asupra bugetelor de referință publicată de Comisia Europeană.

Pentru detergentul de rufe, mediana estimărilor participanților la interviuri este de 4,5 kg pe familie pe lună. Acest nivel este prea ridicat în comparație cu recomandările Comisiei Europene, care indică un dozaj de 16 g / kg de rufe spălate,⁴¹ ceea ce ar corespunde unei valori de 1,92 kg pe lună.⁴² Cantitatea luată în calcul de prezentul coș este media dintre estimările persoanelor intervievate și recomandările Comisiei Europene. Aceeași corecție a fost aplicată și în cazul balsamului de rufe.

Pentru detergentul de vase cantitatea lunară rezultată din interviurile de grup este apropiată de cea recomandată de Comisia Europeană,⁴³ drept pentru care nu am operat nicio ajustare.

Pentru celelalte tipuri de detergenți am considerat o cantitate forfetară de 1 litru la 3 luni, la limita de

41. Revision of six EU Ecolabel Criteria for detergents and cleaning products, JRC Technical Reports, European Commission.

42. La o frecvență de spălare de o dată la 2 zile, câte 8 kg la spălare.

43. Comisia Europeană estimează un consum de 20 g de detergent de vase la o spălare, ceea ce la două spălări pe zi ar reprezenta 1,22 kg de detergent pe lună.

44. Comisia Europeană, The development of a methodology for comparable reference budgets in Europe - Final report of the pilot project, Octombrie 2015.

jos a consumului estimat de participanții la interviurile de grup, iar pentru celelalte produse de uz gospodăresc s-a considerat că trebuie cumpărate cel puțin o dată la 3 luni.

6.2. Structura coșului pentru igienă personală

Structura de ansamblu a coșului pentru igienă personală este cea sugerată în metodologia dezvoltată de Comisia Europeană pentru comparația bugetelor de referință în țările din Uniunea Europeană,⁴⁴ care identifică 7 categorii de produse pentru igiena personală:

(1) igiena mâinilor și a corpului, (2) îngrijirea părului, (3) igiena orală, (4) igiena intimă, (5) ras, (6) parfumuri și cosmetice, (7) produse pentru toaletă.

Pentru a estima cantitățile pentru un consum decent de produse de igienă personală am comparat informațiile din interviurile de grup cu cantitățile recomandate în metodologia Comisiei Europene.

Doar la capitolul igienă orală discrepanțele dintre rezultatele interviurilor din România și valorile coșului recomandat în studiul pentru definirea unui buget de consum de referință al Comisiei Europene sunt importante. Bugetul elaborat de Comisia Europeană estimează un consum lunar de pastă de dinți de 15 ml / persoană, mult inferior față de mediana rezultată din interviurile de grup realizate în România, care indică un consum de 75 ml / persoană pe lună. Pe de altă parte, consumul lunar de apă de gură propus de metodologia Comisiei Europene este de 200 ml / persoană, mult peste estimările participanților la interviuri. Aceste diferențe sunt explicate de comportamentul de consum diferit în România, unde populația utilizează mai multă pastă de dinți și mai puțină apă de gură. Valorile introduse în coșul minim de consum pentru un trai decent în România au fost parțial ajustate pentru a ține cont de aceste diferențe și recomandări.

La celelalte produse de igienă personală valorile celor două estimări (interviurile de grup și referința Comisiei Europene) sunt apropiate. Pentru

definirea coșului au fost luate în calcul cantitățile mai mici pentru fiecare produs.

Pentru sub-categoria de cheltuieli parfüm și cosmetice am considerat o valoare forfetară de 50 de lei pe lună, minimul de decentă agreat de participanții la interviurile de grup.

6.3. Prețurile pentru produsele de uz casnic și igienă personală

Prețurile la produsele din acest capitol au fost colectate în cele cinci orașe incluse în cercetarea de teren. Au fost colectate prețurile la produse larg disponibile, de regulă pentru cel mai ieftin produs sau al doilea cel mai ieftin produs de calitate considerată satisfăcătoare. Prețurile luate în calcul pentru estimarea costului lunar corespund mediei valorilor colectate.

Tabelul 6. Costul produselor de uz casnic și igienă personală pentru coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Produs	Total cost lunar (lei)	Unitate de măsură	Cantitate lunară / familie	Preț unitar
Produse de uz casnic					
6.1	Detergent de rufe, pudră	20,50	kg	3,21	6,39
6.2	Balsam de rufe	7,55	litri	1,42	5,31
6.3	Detergent de vase	12,21	litri	1,05	11,60
6.4	Detergenți pentru geamuri, podele etc.	1,11	litri	0,33	3,36
6.5	Dezinfectant și odorizant wc	3,31	litri	0,33	10,04
6.6	Detergent pentru bucătărie	3,67	litri	0,33	11,11
6.7	Dpray pentru curățat suprafețe, mobilier	14,76	litri	0,33	44,72
6.8	Detergenți specifici (pete, covoare, înălbitor etc.)	2,63	litri	0,33	7,96
6.9	Saci de gunoi	1,27	pachete de 30 buc.	0,50	2,54
6.10	Burete de vase		bucăți	3	0,50
6.11	Lavete	2,57	bucăți	2	1,28
6.12	Prosoape de hârtie pentru bucătărie	4,15	bucăți de 100 m.	0,33	12,5
6.13	Folie de aluminiu	2,85	bucăți de 30 m.	0,33	78,65
6.14	Hârtie pentru copt	1,17	bucăți de 8 m.	0,33	3,55
Produse de igienă personală					
- igiena mâinilor și a corpului					
6.15	Săpun	1,96	litri	0,73	2,70
6.16	Set de îngrijire a unghiilor	0,57	buc. (1 set/5 ani)	0,02	34
6.17	Deodorant	7,85	buc. (3 pp/an >12 ani)	0,75	10,46

- îngrijirea părului				
6.18	Șampon	14,68	litri	0,35 41,93
6.19	Pieptene și perie de păr	0,63	buc.	pieptene 1 pp / 5 ani, perie de păr 1 pp de sex feminin / 3 ani 4,9 (pieptene) 5,4 (perie)
- igienă orală				
6.20	Pastă de dinți	5,75	tuburi de 100 ml	1,20 4,79
6.21	Periuță de dinți	2,37	buc. (4 / an pp)	1 2,37
6.22	Apă de gură	8,57	litri	0,20 42,84
- igienă intimă				
6.23	Absorbante	12,69	pachet de 10 buc.	2,4 5,29
6.24	Șervețele	3,38	pachet de 15 buc.	1 3,38
- ras				
6.25	Spumă de ras	7,15	buc. de 200 ml.	1 7,15
6.26	Lame de ras	4,62	buc. (2/lună pentru bărbați, 1/2 luni pentru femei)	2,30 2,01
6.27	Apă de colonie, loțiune după bărbierit etc.	12,55	buc.	0,50 25,10
- parfum și cosmetice				
6.28	Parfum și cosmetice	50	buget lunar	
- altele				
6.29	Hârtie de toaletă	18,66	role (4 pp/lună)	12,40 1,50
6.30	Șervețele nazale	4,86	pachete (4 pp/lună)	12,40 0,39
6.31	Cremă de ghete	3,73	bucăți	0,50 7,46
TOTAL (6) Produse de uz casnic și igienă personală		237,71		

Capitolul 7. Servicii

Bugetul pentru servicii trebuie să acopere necesarul pentru îngrijire personală, mobilitate, comunicare și activități sociale ale familiei de referință.

7.1. Structură și costuri

Bugetul pentru servicii include patru tipuri de cheltuieli: îngrijire personală (tuns pentru bărbați și copii, coafor pentru femei), comunicare (abonamente de telefonie mobilă, internet și televiziune), transport (abonamente de transport public urban), activități de dezvoltare personală pentru adulți (hobby-uri, cursuri de formare, activități sportive etc.).

Frecvența și costul serviciilor de îngrijire personală corespund medianeii datelor colectate în cadrul interviurilor de grup. Pentru cheltuielile de comunicare am considerat patru abonamente de telefonie mobilă la cele mai mici prețuri oferite de

două dintre cele mai mari companii de telefonie mobilă din țară. Valoarea pachetului internet + televiziune a fost calculată ca medie a pachetelor cele mai ieftine oferite de două companii de profil. Cheltuielile de transport acoperă costul abonamentelor de transport public urban pentru o singură linie pentru doi adulți și un copil. Am considerat că cel mai mic copil al familiei învață la o școală primară în apropiere de locuință și nu ar avea nevoie de abonament de transport. Prețul luat în calcul corespunde valorii medii a prețurilor la abonamentele respective în cele cinci orașe acoperite în cercetarea de teren.

Participanții la interviurile de grup realizate în cadrul studiului au subliniat nevoia de a avea acces cursuri de formare continuă în cazul adulților. Cele mai frecvente opțiuni au fost cursurile de limbi străine și cursurile de utilizare a calculatorului.⁴⁵ Frecvența minimă rezultată din interviuri a fost de un asemenea curs pe an. Pentru a calcula costul, am considerat valoarea medie dintre prețul unui curs standard de limbă engleză (30 de ore, în grup de 5-7 persoane) și cel al unui curs de utilizare a calculatorului (12 ore, individual).⁴⁶

Tabelul 7. Costul serviciilor pentru coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Servicii	Total cost lunar (lei)	Frecvență	Cost unitar
7.1	Tuns bărbat	20	8 ori / an	30
7.2	Coafor femeie (sau echivalent vopsire păr)	50	6 ori / an	100
7.3	Tuns băiat	20	8 ori / an	30
7.4	Tuns fată	15	6 ori / an	30
7.5	Telefonie mobilă*	107,12	4 abonamente	26,78
7.6	Internet + televiziune**	53	1 abonament	53
7.7	Transport***	142,40	2 abonamente adulți, 1 abonament elev	
7.8	Formare continuă pentru adulți****	80,83	1 curs pe an / adult	485
TOTAL (7) Servicii		488,35		

* Valoarea abonamentului minim la cei mai mari doi operatori de telefonie mobilă din România** Valoarea medie a pachetelor cele mai ieftine oferite de două companii de profil

***Valoarea medie a abonamentelor minime pentru transport public pentru 2

adulți și 1 elev în orașele Brașov (175), Cluj (145), Constanța (137,5), Iași (122), Timișoara (132,5).

****Media pentru prețurile cursurilor cel mai frecvent evocate în interviurile de grup: curs de utilizare calculator pentru adulți (480), curs de engleză (490).

45. În loc de cursuri, unii participanți au menționat nevoia unor activități sportive sau artistice. În alcătuirea coșului, am considerat costul formării continue pentru adulți ca fiind echivalent cu costul acestor activități.

46. Costul fiecărui curs reprezintă valoarea cea mai mică rezultată din cercetarea de piață.

Capitolul 8. Educație și cultură

Bugetul pentru educație trebuie să permită familiei să asigure copiilor condiții decente de învățare și acces la activități extra-curriculare. Bugetul pentru cultură acoperă cheltuielile necesare pentru activități culturale și artistice.

8.1. Costurile legate de învățământul copiilor

Deși învățământul școlar este gratuit în România, în realitate procesul de învățământ implică o serie de costuri inevitabile. Acest fapt a fost invocat de toate grupurile intervievate în cadrul cercetării și este confirmat de cercetările realizate de Salvați Copii România, cea mai recentă fiind publicată în septembrie 2018.

Majoritatea persoanelor intervievate au estimat că învățământul copiilor implică costuri lunare importante. Aceste costuri sunt legate de rechizite, manuale, culegeri și caiete speciale, fondurile clasei și al școlii și alte servicii pentru unitățile de învățământ ale căror costuri sunt suportate de părinți.

Deși o parte semnificativă dintre cei intervieuți au invocat costurile ridicate ale meditațiilor, categorie care se regăsește de asemenea și în cercetarea Salvați Copii, această cheltuială nu a fost inclusă în coșul minim pentru un trai decent dată fiind natura opțională și nereglementată a acestora. De asemenea, cheltuielile cu transportul și alimentația copiilor la școală nu au fost incluse în acest capitol, ele fiind acoperite de capitolele „Servicii” respectiv „Alimentație” ale coșului.

Dată fiind structura familiei de referință pentru care este calculat acest coș, bugetul include o activitate extra-curriculară lunară pentru un copil și un program after school pentru al doilea copil. Costul activității extra-curriculare a rezultat din interviurile de grup (120 lei/lună timp de 9 luni pe

an), iar costul programului after school rezultă din cercetarea Salvați Copii (1882 lei/an în mediul urban). De asemenea, este inclus costul unei excursii pe an pentru fiecare copil, media fiind de 300,8 lei, conform cercetarea Salvați Copii.

8.2. Costul pentru bunurile și serviciile culturale și artistice

Din interviurile de grup a rezultat în unanimitate că o familie trebuie să își poată permite lunar o ieșire împreună la cinema, teatru sau muzeu. Costul luat în calcul la acest item a rezultat din media prețurilor biletelor de teatru, cinema și muzee pentru 2 adulți și 2 copii în cele cinci orașe incluse în cercetarea de teren. Astfel, prețul mediu pentru 4 bilete de teatru (2 adulți și 2 copii) în cele cinci orașe este de 78 lei, pentru biletele de cinema prețul mediu este de 60 lei, iar pentru biletele de muzeu prețul mediu este de 32,5 lei.

Din interviuri a rezultat (mediana datelor colectate) că o familie ar trebui să poată procura 2 cărți pe lună). Din cercetarea de piață a rezultat un preț median de 25 lei / carte. Considerăm că această sumă corespunde și altor produse echivalente (CD, DVD, jocuri de societate etc.).

47. Sondajul a fost realizat pe un eșantion de 903 respondenți, reprezentativ la nivel național.

Tabelul 8. Bugetul pentru educație și cultură al coșului minim de consum pentru un trai decent

No.	Servicii	Total cost lunar (lei)	Unități	Nr. copii / frecvență	Buget anual / cost unitar
	Cheltuieli legate de procesul de învățământ al copiilor			nr. copii	buget anual
8.1	Rechizite (penar, caiete standard, stilou etc.)	52,33	lei/an/copil	2 copii	314
8.2	Manuale școlare, culegeri și caiete speciale	34,50	lei/an/copil	2 copii	207
8.3	Serbările/evenimentele de sfârșit de an	17	lei/an/copil	2 copii	102
8.4	Fondul școlii și fondul clasei	26,67	lei/an/copil	2 copii	160
8.5	Contribuție la paza unității de învățământ	11,50	lei/an/copil	2 copii	69
8.6	Activitate extra-curriculară (sport, arte etc.)	90	lei/an/copil	1 copil	1080
8.7	Program after school	156,83	lei/an/copil	1 copil	1882
8.8	Excursie de recreere	50,13	lei/an/copil	2 copii	301
	Bunuri și servicii culturale și artistice			frecvența	cost unitar
8.9	Teatru	26	4 bilete (2 adulți + 2 copii)	1 dată la 3 luni	78
8.10	Cinema	20	4 bilete (2 adulți + 2 copii)	1 dată la 3 luni	60
8.11	Muzeu	10,83	4 bilete (2 adulți + 2 copii)	1 dată la 3 luni	32,50
8.12	Cărți și alte produse culturale și educative	50	buc.	2 buc. / lună	25
	TOTAL (8) Educație și cultură	545,80			

Capitolul 9. Îngrijirea sănătății

Bugetul pentru îngrijirea sănătății acoperă cheltuieli minime care nu sunt incluse în pachetul de servicii de bază în asistența medicală primară de care beneficiază persoanele asigurate prin Casa Națională de Asigurări de Sănătate. Asumpția generală este că persoanele din familia de referință sunt în stare bună de sănătate, coșul acoperind doar costurile uzuale ivite pe parcursul unui an. Bugetul nu acoperă cheltuieli medicale excepționale, acestea trebuind suportate din fondul de economii inclus în acest coș de consum.

9.1. Structura

Bugetul pentru îngrijirea sănătății acoperă costul unei truse medicale de prim ajutor.⁴⁸ Chiar dacă aceasta este concepută pentru acordarea primului ajutor la locul de muncă, am considerat că ea corespunde și nevoilor imediate ale unei familii în cazul unor răniri sau accidente minore, care nu necesită intervenții medicale de specialitate. Vom considera așadar că acest cost poate acoperi și produsele din trusă achiziționate separat. Pe lângă trusa medicală, am inclus și un termometru. Am estimat durata de viață a trusei și a termometrului la 5 ani.

48. Conform Ordinul nr. 427/2002 ministrului sănătății și familiei.

49. Comisia Europeană, The development of a methodology for comparable reference budgets in Europe - Final report of the pilot project, Octombrie 2015, p. 151.

50. Chiar dacă în teorie cheltuielile stomatologice sunt acoperite de asigurarea socială de sănătate, în realitate acest lucru se întâmplă doar în cazuri cu totul excepționale. În iulie 2018 doar 154 de cabinete stomatologice din toată țara aveau contracte cu CNAS, reprezentând doar aproximativ 1% din totalul cabinetelor stomatologice din țară.

51. Potrivit unui studiu recent, incidența miopiei în Europa pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 25 și 44 de ani este de 40% (și chiar mai mare în cazul tinerilor, ajungând până la aproximativ 47% pentru intervalul de vârstă 25-29 ani), în timp ce hipermetropia are o incidență între 5 și 8%. Katie M. Williams et al., „Prevalence of refractive error in Europe: the European Eye Epidemiology (E3) Consortium”, *Ophthalmic Epidemiology*, 2015, nr. 30, p. 305-315. Incidența miopiei este semnificativ mai mare în rândul generațiilor mai tinere, în timp existând o tendință de creștere accelerată per total populație. Vezi Brien A. Holden et al., „Global Prevalence of Myopia and High Myopia and Temporal Trends from 2000 through 2050”, *Ophthalmology*, 2016, vol. 123, nr. 5, p. 1036-1042.

În ce privește medicamentele, am preluat coșul din cercetarea europeană asupra bugetelor de referință publicată în 2015:⁴⁹ 10 pastile de ibuprofen de persoană pe an, 5 plicuri de săruri de rehidratare de persoană pe an și 5 pastile de loperamidă de persoană adultă pe an.

Bugetul pentru îngrijirea sănătății include și cheltuieli cu mijloace contraceptive. Urmărind cercetarea europeană citată anterior, am inclus costul a 30 de prezervative anual.

În cadrul interviurilor de grup a existat un consens unanim în privința necesității a cel puțin un control medical anual pentru fiecare membru al familiei. Pachetul de servicii de bază al CNAS acoperă un control medical anual pentru copii și un control la fiecare trei ani pentru adulții de sub 40 de ani. Am inclus așadar în acest buget costul controalelor medicale suplimentare pentru cei doi adulți.

Bugetul include servicii stomatologice minime, stabilite de un medic specialist interviuat în cadrul cercetării: un consult și o intervenție minoră pentru fiecare membru al familiei, anual.⁵⁰ De asemenea, bugetul include și două perechi de ochelari, ținând cont că cel puțin doi membri ai familiei au probleme de vedere obișnuite (miopie sau hipermetropie).⁵¹

9.2. Estimarea costurilor

Prețurile trusei medicale, a termometrului și a medicamentelor a fost colectat din două magazine de specialitate. Costul unui control medical reprezintă media aritmetică a prețului analizelor de sânge de bază la cinci clinici de specialitate. Costul consultațiilor și intervențiilor stomatologice a fost estimat de un medic specialist interviuat în cadrul cercetării. Pentru ochelarii de vedere, am luat în considerare costul pentru lentile standard, fără îmbunătățiri.

Tabelul 9. Bugetul pentru îngrijirea sănătății al coșului minim de consum pentru un trai decent

No.	Produs	Total cost lunar (lei)	Cantitate anuală	Preț unitar
9.1	Trusa medicală + termometru*	2,62	0,2	157
9.2	Medicamente	5		
9.3	Contraceptive (prezervative)	11,25	30	4,50
9.4	Analize**	21,91	1,32	199,20
9.5	Consult stomatologic	16,67	4	50
9.6	Intervenții stomatologice	33,33	4	100
9.7	Ochelari de vedere***	16,67	0,67	300
TOTAL (9) Îngrijirea sănătății		107,45		

* Durata de utilizare de 5 ani.

** Costul mediu al unui set de analize de bază, conform cercetării de piață, cu o frecvență de 2 ori la 3 ani pentru persoanele adulte.

*** Două perechi de ochelari de vedere, cu durata de utilizare de trei ani.

Capitolul 10. Recreere și vacanță

Bugetul pentru recreere și vacanță acoperă cheltuielile unei familii pentru odihnă și socializare.

10.1. Structura

Majoritatea participanților la interviurile de grup au subliniat că o familie trebuie să aibă posibilitatea financiară de a merge în vacanță cel puțin o dată pe an, într-un hotel de minim 3 stele. Astfel, coșul minim de consum pentru un trai decent include o vacanță de 7 zile la munte sau la mare în România, corespunzător celei mai mici valori acceptate de către salariații intervievați.

Participanții la interviurile de grup au subliniat necesitatea de a merge periodic cu familia la cafenea sau restaurant. Pentru a acoperi aceste cheltuieli, am inclus în coșul minim pentru un trai decent frecvența minimă acceptată de intervievați, adică o ieșire pe lună. Am exclus din

calcul luna de vacanță, astfel încât am prevăzut în coșul minim 11 ieșiri la cafenea sau restaurant pe an.

10.2. Costurile pentru recreere și vacanță

Pentru a estima costurile cu vacanța, am analizat ofertele a două agenții de turism pentru vacanțe la mare și la munte,⁵² într-un hotel de 3 stele, pentru 5 nopți, pentru o familie compusă din 2 adulți și 2 copii. Coșul include și o sumă forfetară pentru transport de 100 de lei / persoană adultă și 50 lei / copil, precum și un buget de cheltuieli de vacanță (servicii turistice, închirieri echipamente etc.) de 20% din costul însumat al cazării și transportului, sub asumptia că cheltuielile cu alimentația pe durata vacanței sunt acoperite cel puțin parțial de bugetul prevăzut la capitolul alimentație al coșului minim de consum pentru un trai decent.

Costul ieșirilor cu familia la cafenea sau restaurant corespunde valorii de 75% din mediana rezultată din interviurile de grup,⁵³ considerând că diferența este acoperită de bugetul prevăzut la capitolul alimentație al coșului minim de consum pentru un trai decent.

52. Pentru vacanța la mare am considerat un sejur de 5 nopți pe litoralul Mării Negre, în România, în luna august, iar pentru vacanța la munte un sejur de 5 nopți în zona Valea Prahovei, în luna decembrie.

53. Mediana rezultată din interviurile de grup este de 100 lei pentru patru persoane (doi adulți și doi copii) pentru o ieșire la cafenea cu familia.

Tabelul 10. Bugetul pentru recreere și vacanță al coșului minim de consum pentru un trai decent

No.	Produs	Total cost lunar (lei)	Unități	Cost unitar
10.1	Vacanță - hotel	111,42	1 vacanță / an	1337
10.2	Vacanță - transport	25	1 vacanță / an	300
10.3	Vacanță - cheltuieli diverse*	27,28	1 vacanță / an	327,4
10.4	Cafenea, restaurant	68,75	11 ori / an	75
10.5	Geantă voiaj	1,66	1 / 10 ani	199
TOTAL (10) Recreere și vacanță		234,11		

*20% din costul însumat al cazării și transportului

Capitolul 11. Fondul de economii al familiei

11.1. Necesitatea includerii unui fond de economii în coșul minim de consum pentru un trai decent

Capitolele anterioare ale coșului minim de consum pentru un trai decent acoperă cheltuielile recurente lunare necesare pentru ca o familie să-și poată asigura un asemenea trai. Ele nu acoperă cheltuielile excepționale și nici pe cele neașteptate. Din cel puțin patru motive, asigurarea unui trai decent depinde și de capacitatea familiei de a acoperi astfel de cheltuieli. În primul rând, anumite cheltuieli excepționale (cadouri de sărbători, de nuntă, de zile de naștere) sunt constitutive pentru ceea ce înseamnă trai decent. În al doilea rând, anumite cheltuieli excepționale (avansul de 15% la achiziționarea unei locuințe) sunt implicate în modelul de consum definit în capitolele anterioare, care presupune disponibilitatea unor fonduri pentru achiziții de bunuri de folosință îndelungată. În al treilea rând, anumite cheltuieli neașteptate (cheltuielile medicale) sunt vitale, acoperirea acestora în lipsa unui fond de economii ducând automat la incapacitatea familiilor de a mai acoperi cheltuielile cuprinse în celelalte capitole

ale coșului. În al patrulea rând, trebuie să ținem cont și de o oarecare volatilitate a veniturilor unei familii: un rol important al fondului de economii este de a permite unei familii să-și asigure un trai minim decent în mod uniform și constant, prin atenuarea impactului fluctuațiilor de venit (datorate perioadelor de inactivitate, șomaj, concediu de creștere a copilului etc.)

11.2. Valoarea fondului de economii lunar

Dacă necesitatea includerii fondului de economii într-un coș minim de consum pentru un trai decent este larg acceptată în literatura internațională,⁵⁴ nu există nicio metodă fixă de stabilire a mărimii acestui fond. Prin natura lor, cheltuielile excepționale sau neașteptate nu pot fi estimate în avans și în abstract, însă recomandarea care reiese din literatura internațională este de a estima fondul de economii la 5-10% din valoarea totală a celorlalte cheltuieli incluse în coșul de consum. Din moment ce coșul de față include un cost excepțional pentru achiziționarea unei locuințe și pentru că marea majoritate a participanților la interviurile de grup au subliniat importanța cheltuielilor neprevăzute (și în special a celor medicale), am stabilit valoarea fondului de economii la 10% din valoarea totală a celorlalte componente ale coșului, echivalent cu **615 lei lunar**.

54. Richard Ankler, *Estimating a living wage: A methodological Review*, Geneva, Biroul Internațional al Muncii, 2011. Richard Ankler și Martha Ankler, *Living wages around the world*, Cheltenham, Edward Elgar, 2017, capitolul 11.

Partea 3. Actualizarea periodică a valorii coșului minim de consum pentru un trai decent

Coșul minim de consum pentru un trai decent se va actualiza periodic prin indexarea componentelor acestuia după cum urmează:

- pentru produsele și serviciile de la **capitolele (1) Alimentație, (2) Îmbrăcăminte și încălțăminte, (4) Dotarea locuinței, (5) Cheltuieli cu locuința, (6) Produse de uz casnic și igienă personală, (7) Servicii, (8) Educație și cultură, (9) Îngrijirea sănătății și (10) Recreere și vacanță** se vor actualiza prețurile unitare utilizând indicii de prețuri calculați de Institutul Național de Statistică, cu unele excepții detaliate mai jos. Pentru aceste capitole, actualizarea prețurilor se va face utilizând indicii de prețuri pentru fiecare produs sau serviciu în parte, după cum este specificat în Tabelul B.⁵⁵
- pentru **capitolul (3) Locuința**, metoda de indexare periodică a costului lunar al unei locuințe minim decente va ține cont de trei elemente variabile: prețul pe metru pătrat, dobânda anuală efectivă și cursul de schimb euro / leu. Cel din urmă trebuie luat în calcul în condițiile în care prețurile de vânzare și chiriiile sunt de regulă stabilite în euro, și nu în lei. Formula de calcul pentru costul lunar al unei locuințe este

$$\text{cost lunar} = 0,85 * 66 * \text{preț_metru_pătrat} * \frac{DAE}{12} * \frac{DAE}{1 - \left(1 + \frac{DAE}{12}\right)^{-360}} * \text{curs_valutar}$$

Costul lunar poate fi recalculat periodic actualizând componentele variabile după cum urmează:

- prețul pe metru pătrat se indexează utilizând indicii de prețuri publicat trimestrial de Eurostat (indicatorul *prc_hpi_q*).
- dobânda anuală efectivă se actualizează cu cea mai recentă DAE medie publicată de Banca Națională a României (indicatorul *N14RL_DAEING* în baza de date interactivă a BNR).
- cursul valutar se actualizează cu cel mai recent curs de referință publicat de Banca Națională a României.
- la **capitolul (5) Cheltuieli cu locuința**, pentru costul cu încălzirea, indexarea se face ponderat, ținând cont de ponderile actuale ale celor două componente (22% energia termică, 78% gazele naturale). Pentru asigurarea obligatorie și impozit, se recalculează în funcție de schimbările legislative.
- la **capitolul (8) Educație și cultură**, în cazul în care cercetări viitoare vor arăta modificări importante ale cheltuielilor legate de procesul de învățământ, valorile de bază ale itemilor 8.3-8.7 pot fi modificate în funcție de rezultatele cercetărilor respective
- la **capitolul (10) Recreere și vacanță**, itemul 10.3 se calculează în funcție de valoarea itemilor 10.1 și 10.2, reprezentând 20% din valoarea actualizată a acestora:

$$\text{item 10.3} = \frac{(\text{item 10.3} + \text{item 10.2})}{5}$$

- pentru **capitolul (11)**, ținând cont că valoarea fondului de economii este calculată ca procent din valoarea totală a celorlalte componente ale coșului, fondul de economii se indexează automat, recalculând după aceeași formulă, odată ce celelalte componente ale coșului au fost indexate.

$$\text{fond de economii} = \frac{\text{valoarea totală indexată a celorlalte componente ale coșului}}{10}$$

55. Încadrările din Tabelul B au fost validate de către Direcția de statistică prețurilor din cadrul Institutului Național de Statistică.

Tabelul B. Referințele în nomenclatorul IPC pentru produsele și serviciile incluse în coșul minim de consum pentru un trai decent

No.	Produs sau serviciu	Poziția în nomenclatorul IPC
(1) Alimentație		
1.1	Făină	Făină
1.2	Mălai	Mălai
1.3	Pâine	Pâine
1.4	Cereale (fulgi)	Alte produse din cereale
1.5	Griș	Griș, arpacaș
1.6	Paste	Paste făinoase
1.7	Orez	Orez
1.8	Porumb	Conserve de legume
1.9	Alte produse de panificație (covrigi, patiserie...)	Specialități de panificație
1.10	Cartofi	Legume
1.11	Roșii	Legume
1.12	Castraveți	Legume
1.13	Ardei	Legume
1.14	Varză	Legume
1.15	Morcovi	Legume
1.16	Vinete	Legume
1.17	Dovlecei	Legume
1.18	Fasole	Legume
1.19	Mazăre	Legume
1.20	Verdețuri (pătrunjel, mărar, leuștean...)	Legume
1.21	Rădăcinoase (păstârnac, țelină...)	Legume
1.22	Ceapă	Legume
1.23	Usturoi	Legume
1.24	Ciuperci	Legume
1.25	Murături	Murături și varză acră
1.26	Bulion de roșii	Bulion
1.27	Compot de fructe	Compot de fructe
1.28	Gemuri și dulcețuri	Dulceață, gem
1.29	Suc de fructe	Sirop de fructe
1.30	Mere	Fructe
1.31	Pere	Fructe
1.32	Piersici	Fructe
1.33	Lămâi	Citrice, alte fructe meridionale și tropicale
1.34	Portocale	Citrice, alte fructe meridionale și tropicale
1.35	Banane	Citrice, alte fructe meridionale și tropicale
1.36	Fructe de sezon (struguri)	Fructe
1.37	Carne de porc	Carne de porcine

1.38	Carne de vită	Carne de bovine
1.39	Carne de pui, curcan	Carne de pasăre
1.40	Carne tocată	Carne de porcine
1.41	Cârnați	Salamuri, cârnați
1.42	Salam, parizer	Salamuri, cârnați
1.43	Mușchi file	Specialități preparate din carne
1.44	Crenvurști	Alte preparate din carne
1.45	Pateu	Conserve din carne
1.46	Pește	Pește
1.47	Conserve de pește	Conserve din pește
1.48	Lapte	Lapte
1.49	Iaurt	Lapte
1.50	Smântână	Brânză proaspătă de vacă și smântână
1.51	Unt	Unt
1.52	Brânză de oaie sau capră	Brânză (telemea)
1.53	Brânză de vacă	Brânză (telemea)
1.54	Cașcaval	Cașcaval
1.55	Ouă	Ouă
1.56	Ulei de floarea soarelui	Ulei comestibil
1.57	Ulei de măsline	Ulei comestibil
1.58	Margarină	Margarină
1.59	Dulciuri	Ciocolată, bomboane
1.60	Zahăr	Zahăr
1.61	Miere	Miere de albine
1.62	Borș	Alte produse alimentare
1.63	Oțet	Alte produse alimentare
1.64	Condimente	Sare și condimente
1.65	Apă îmbuteliată	Băuturi nealcoolice
1.66	Ceai	Alte produse alimentare
1.67	Cafea	Cafea
(2) Îmbrăcăminte și încălțăminte		
2.1	Haină de iarnă (palton, geacă etc.)	Confecții
2.2	Pantaloni de iarnă	Confecții
2.3	Pulover	Tricotaje
2.4	Fular	Tricotaje
2.5	Mănuși	Articole de marochinărie
2.6	Căciulă	Tricotaje
2.7	Încălțăminte de iarnă	Încălțăminte din piele
2.8	Haină de primăvară / toamnă	Confecții
2.9	Pantaloni de primăvară / toamnă	Confecții
2.10	Rochie	Confecții
2.11	Fustă	Confecții

2.12	Încălțăminte de primăvară / toamnă	Încălțăminte
2.13	Cămăși / bluze	Confecții
2.14	Pantaloni de vară (inclusiv scurți)	Confecții
2.15	Încălțăminte de vară	Încălțăminte
2.16	Trening (îmbrăcăminte sport)	Tricotaje
2.17	Încălțăminte sport	Încălțăminte
2.18	Tricou	Tricotaje
2.19	Ciorapi	Tricotaje
2.20	Pijama	Tricotaje
2.21	Lenjerie intimă	Tricotaje
2.22	Curea	Articole de marochinărie
2.23	Papuci de casă	Încălțăminte
2.24	Geantă	Articole de marochinărie
(3) Locuința		
3.1	Costul unei locuințe decente (apartament 66 m ²)	Nu se aplică: se actualizează conform altei metode
(4) Dotarea locuinței		
4.1	Pat	Dormitoare și camere de tineret
4.2	Saltea	Alte produse de mobilier cu bucata
4.3	Set lenjerie pat	Țesături și confecții de uz gospodăresc
4.4	Pilote	Țesături și confecții de uz gospodăresc
4.5	Perne	Țesături și confecții de uz gospodăresc
4.6	Dulap șifonier	Dormitoare și camere de tineret
4.7	Noptieră	Dormitoare și camere de tineret
4.8	Birou	Dormitoare și camere de tineret
4.9	Set canapele	Holuri
4.10	Biblioteca	Biblioteci
4.11	Covor	Covoare
4.12	Masă de bucătărie	Bucătării
4.13	Scaune de bucătărie	Bucătării
4.14	Dulap haine, cuier și pantofar	Alte produse de mobilier cu bucata
4.15	Corpuri și blat de lucru bucătărie	Bucătării
4.16	Corpuri de iluminat	Articole electrice pentru iluminat casnic
4.17	Dulap depozitare	Alte produse de mobilier cu bucata
4.18	Dulap pentru baie	Alte produse de mobilier cu bucata
4.19	Galerii perdele	Alte produse de mobilier cu bucata
4.20	Perdele	Țesături mătase și tip mătase
4.21	Chiuveță	Materiale de construcții și instalații
4.22	Baterie	Materiale de construcții și instalații
4.23	Cadă	Materiale de construcții și instalații
4.24	Oglindă	Materiale de construcții și instalații
4.25	Lavoar	Materiale de construcții și instalații

4.26	Set WC	Materiale de construcții și instalații
4.27	Televizor	Televizoare
4.28	Mașină de spălat	Mașini de spălat rufe
4.29	Aspirator	Aspiratoare de praf
4.30	Computer	Alte aparate electrocasnice
4.31	Telefon mobil	Alte aparate electrocasnice
4.32	Frigider cu congelator	Frigidere
4.33	Aragaz cu cuptor	Mașini de aragaz, butelii
4.34	Uscător de păr	Alte aparate electrocasnice
4.35	Fier de călcat	Alte aparate electrocasnice
4.36	Oale cu capac	Articole de menaj din metal
4.37	Cratițe	Articole de menaj din metal
4.38	Tigaie	Articole de menaj din metal
4.39	Ibrice	Articole de menaj din metal
4.40	Polonic	Articole de menaj din metal
4.41	Tăvi de copt	Articole de menaj din metal
4.42	Ceaun	Articole de menaj din metal
4.43	Strecurătoare	Articole de menaj din metal
4.44	Sită	Articole de menaj din metal
4.45	Tocător	Articole de menaj din alte materiale
4.46	Sucitor	Articole de menaj din alte materiale
4.47	Răzătoare	Articole de menaj din metal
4.48	Lingură de lemn	Articole de menaj din alte materiale
4.49	Cuțite de bucătărie	Articole de menaj din metal
4.50	Desfăcător universal	Articole de menaj din metal
4.51	Set tacâmuri (24 bucăți)	Articole de menaj din metal
4.52	Farfurii adânci	Articole de menaj din porțelan, faianță, ceramică
4.53	Farfurii întinse	Articole de menaj din porțelan, faianță, ceramică
4.54	Farfurii mici	Articole de menaj din porțelan, faianță, ceramică
4.55	Platouri	Articole de menaj din porțelan, faianță, ceramică
4.56	Boluri	Articole de menaj din porțelan, faianță, ceramică
4.57	Căni ceramică	Articole de menaj din porțelan, faianță, ceramică
4.58	Set pahare apă (6 bucăți)	Articole de menaj din sticlă și cristal
4.59	Față de masă	Prosoape, fețe de masă
4.60	Becuri (LED)	Articole electrice pentru iluminat casnic
4.61	Mop cu găleată	Articole de menaj din mase plastice
4.62	Lighean	Articole de menaj din mase plastice
4.63	Mătură și fâraș	Articole de menaj din mase plastice
4.64	Prosoape	Prosoape, fețe de masă
(5) Cheltuieli cu locuința		
5.1	Apă	Apă, canal, salubritate
5.2	Energie electrică	Energie electrică

5.3	Energie termică și gaze naturale	Se actualizează 22% (Energie termică) + 78% (Gaze naturale)
5.4	Alte costuri (salubritate, costuri comune)	Alte servicii comunale
5.5	Asigurarea obligatorie împotriva dezastrelor naturale	Nu se aplică: se actualizează conform altei metode
5.6	Impozit pe locuință	Nu se aplică: se actualizează conform altei metode
(6) Produse de uz casnic și igienă personală		
6.1	Detergent de rufe, pudră	Detergenți
6.2	Balsam de rufe	Diluanți și alte produse chimice
6.3	Detergent de vase	Detergenți
6.4	Detergenți pentru geamuri, podele etc.	Diluanți și alte produse chimice
6.5	Dezinfectant și odorizant wc	Diluanți și alte produse chimice
6.6	Detergent pentru bucătărie	Diluanți și alte produse chimice
6.7	Spray pentru curățat suprafețe, mobilier	Diluanți și alte produse chimice
6.8	Detergenți specifici (pete, covoare, înălbitor etc.)	Diluanți și alte produse chimice
6.9	Saci de gunoi	Articole de menaj din mase plastice
6.10	Burete de vase	Articole de menaj din mase plastice
6.11	Lavete	Articole de menaj din alte materiale
6.12	Prosoape de hârtie pentru bucătărie	Articole de menaj din alte materiale
6.13	Folie de aluminiu	Articole de menaj din alte materiale
6.14	Hârtie pentru copt	Articole de menaj din alte materiale
6.15	Săpun	Săpun de toaletă
6.16	Set de îngrijire a unghiilor	Articole de igienă
6.17	Deodorant	Articole de parfumerie și cosmetică
6.18	Șampon	Articole de parfumerie și cosmetică
6.19	Pieptene și perie de păr	Articole de igienă
6.20	Pastă de dinți	Articole de igienă
6.21	Periuță de dinți	Articole de igienă
6.22	Apă de gură	Articole de igienă
6.23	Absorbante	Articole tehnico-medicale
6.24	Șervețele	Articole de menaj din alte materiale
6.25	Spumă de ras	Articole de parfumerie și cosmetică
6.26	Lame de ras	Articole de igienă
6.27	Apă de colonie, loțiune după bărbierit etc.	Articole de parfumerie și cosmetică
6.28	Parfum și cosmetice	Articole de parfumerie și cosmetică
6.29	Hârtie de toaletă	Articole de menaj din alte materiale
6.30	Șervețele nazale	Articole tehnico-medicale
6.31	Cremă de ghețe	Diluanți și alte produse chimice
(7) Servicii		
7.1	Tuns bărbat	Frizerie, cosmetică și igienă bărbați
7.2	Coafor femeie (sau echivalent vopsire păr)	Coafură, cosmetică și igienă femei

7.3	Tuns băiat	Frizerie, cosmetică și igienă bărbați
7.4	Tuns fată	Coafură, cosmetică și igienă femei
7.5	Telefonie mobilă	Abonament lunar telefon mobil
7.6	Internet + televiziune	Abonament radio-TV
7.7	Transport	Transport urban în comun
7.8	Formare continuă pentru adulți	Pregătire școlară și extrașcolară, taxe
(8) Educație și cultură		
8.1	Rechizite (penar, caiete standard, stilou etc)	Rechizite școlare
8.2	Manuale școlare, culegeri și caiete speciale	Cărți școlare
8.3	Serbările / evenimentele de sfârșit de an	Pregătire școlară și extrașcolară, taxe
8.4	Fondul școlii și fondul clasei	Pregătire școlară și extrașcolară, taxe
8.5	Contribuție la paza unității de învățământ	Pregătire școlară și extrașcolară, taxe
8.6	Activitate extra-curriculară (sport, arte etc.)	Turism, agrement și sport
8.7	Program after school	Întreținere în creșe și grădinițe
8.8	Excursie de recreere	Turism, agrement, sport
8.9	Teatru	Cinematografe, teatre, muzee
8.10	Cinema	Cinematografe, teatre, muzee
8.11	Muzeu	Cinematografe, teatre, muzee
8.12	Cărți și alte produse culturale și educative	Cărți beletristică, tehnice și medicale
(9) Îngrijirea sănătății		
9.1	Trusa medicală + termometru	Articole tehnico-medicale
9.2	Medicamente	Medicamente
9.3	Contraceptive (prezervative)	Articole tehnico-medicale
9.4	Analize	Analize medicale, consultații, tratamente, spitalizare
9.5	Consult stomatologic	Lucrări stomatologice
9.6	Intervenții stomatologice	Lucrări stomatologice
9.7	Ochelari de vedere	Articole optice
(10) Recreere și vacanță		
10.1	Vacanță - hotel	Cazare în unități hoteliere
10.2	Vacanță - transport	Transport C.F.R.
10.3	Vacanță - cheltuieli diverse	Nu se aplică: se actualizează conform altei metode
10.4	Cafenea, restaurant	Alimentație la bufete, baruri, berării, cafenele
10.5	Geantă voiaj	Articole de marochinărie
(11) Fondul de economii al familiei		
11.1	Fond de economii	Nu se aplică: se actualizează conform altei metode

ANEXĂ. Calcularea valorii coșului minim de consum pentru un trai decent pentru alte familii decât cea de referință

Pentru a calcula valoarea coșului minim de consum pentru alte familii decât cea de referință se vor folosi scale de echivalență calculate pentru fiecare capitol în parte, acolo unde este posibil (alimentație, îmbrăcăminte și încălțăminte, educație, servicii, îngrijirea sănătății). Ca principiu general, în cazul fiecărui capitol se va considera

primul adult ca fiind adultul pentru care costurile sunt cele mai mari, același lucru fiind valabil și în cazul primului copil. Pentru capitolele pentru care nu se pot calcula scale de echivalență pornind de la structura coșului (locuința, dotarea locuinței, cheltuieli cu locuința, produse de uz casnic și igienă personală, recreere și vacanță), se va folosi scala OECD modificată, utilizată și de Comisia Europeană (Eurostat), în care ponderea membrilor familiei este următoarea: primul adult – 1; al doilea adult – 0,5; copiii sub 14 ani – 0,3. Scalele de echivalență pentru fiecare capitol sunt prezentate în Tabelul C.

Tabelul C. Scalele de echivalență pe capitole

Capitol de cheltuieli	primul adult	al doilea adult	primul copil	al doilea copil
(1) Alimentație	1,00	0,81	0,66	0,50
(2) Îmbrăcăminte și încălțăminte	1,00	0,92	1,41	1,33
(3) Locuința	1,00	0,50	0,30	0,30
(4) Dotarea locuinței	1,00	0,50	0,30	0,30
(5) Cheltuieli cu locuința	1,00	0,50	0,30	0,30
(6) Produse de uz casnic și igienă personală	1,00	0,50	0,30	0,30
(7) Servicii	1,00	0,80	0,25	0,19
(8) Educație și cultură	1,00	0,72	6,30	4,74
(9) Îngrijirea sănătății	1,00	0,71	0,51	0,31
(10) Recreere și vacanță	1,00	0,50	0,30	0,30

În baza acestor scale, putem calcula pentru fiecare capitol un buget lunar necesar pentru un trai decent pentru alte familii decât cea de referință.⁵⁶ Rezultatele sunt prezentate în tabelul D. Trebuie subliniat că **aceste estimări sunt mai**

puțin precise decât cea a valorii coșului pentru familia de referință alcătuită din doi adulți și doi copii. De asemenea, trebuie notat că orice reevaluare a structurii coșului pentru familia de referință trebuie urmată de o recalculare a scalelor de echivalență.

56. Fondul de economii se recalculează conform aceleiași formule (10% din valoarea totală a coșului pe familie).

Tabelul D. Valoarea coșului minim de consum pentru un trai decent pentru alte familii decât cea de referință

Capitol de cheltuieli	familia de referință	cost lunar (lei / familie)		
		2 adulți 1 copil	2 adulți	1 adult
(1) Alimentația	1405	1169	856	473
(2) Îmbrăcăminte și încălțăminte	651	465	268	140
(3) Locuința	1781	1526	1272	848
(4) Dotarea locuinței	220	189	157	105
(5) Cheltuieli cu locuința	477	409	341	227
(6) Produse de uz casnic și igienă personală	238	204	170	113
(7) Servicii	488	447	391	217
(8) Educație și cultură	546	343	74	43
(9) Îngrijirea sănătății	107	94	73	42
(10) Recreere și vacanță	234	201	167	111
(11) Fondul de economii al familiei	615	505	377	232
TOTAL	6762	5551	4146	2552

Despre autor

Ștefan Guga, consultant în cadrul Syndex România, doctor în sociologie și antropologie socială (Central European University, Budapesta).

Adina Mihăilescu, Cercetător științific II

Domenii de interes: Absolventă a Facultății de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, a finalizat teza de doctorat cu subiectul " Costurile sociale în evoluția României spre economia de piață" în anul 2000, din 2009 este cercetător științific gr. II în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Principalele domenii de preocupare sunt: standardul de viață, minimul de trai decent și de subzistență, costurile sociale, veniturile și consumul populației, costul vieții, condiții de viață ale familiilor cu copii, condiții de viață ale vârstei a treia, consumul ecologic al populației din România, coșul de consum ecologic, mobbing, inegalități sociale, sărăcie, politici sociale.

Marcel Spatari, directorul filialei Syndex România, MBA, MA în studii europene.

Impressum

Friedrich-Ebert-Stiftung România | Str. Emanoil Porumbaru | nr. 21 | apartament 3 | Sector 1 | București | România

Fără un acord scris explicit din partea Fundației „Friedrich Ebert” (FES), utilizarea comercială a publicațiilor și produselor media apărute sub egida FES este interzisă.

Opiniile exprimate în această publicație nu sunt în mod necesar și cele ale Fundației „Friedrich Ebert” (FES).

